

MARSI 2011

LUONNONMARJOJEN JA -SIENTEN KAUPPAANTULO-
MÄÄRÄT VUONNA 2011

Maaliskuu 2012

Seinäjoki 2012

SISÄLLYSLUETTELO

1	JOHDANTO	1
2	MARJA- JA SIENITIEDUSTELUN TOTEUTUS	2
3	TIIVISTELMÄ.....	3
4	LUONNONMARJOJEN JA -SIENTEN KAUPPAAN-TULOMÄÄRÄT SEKÄ POIMINTATULOT SUURALUEITTAIN.....	5
4.1	Yleisimmät luonnonmarjat	5
4.1.1	Mustikka	5
4.1.2	Lakka eli hilla	6
4.1.3	Puolukka.....	6
4.2	Muut luonnonmarjat	7
4.2.1	Variksenmarja eli kaarnikka	7
4.2.2	Karpalo	7
4.2.3	Mesimarja	7
4.2.4	Pihlajanmarja	8
4.2.5	Tyrni.....	8
4.2.6	Metsävadelma	8
4.2.7	Juolukka	9
4.3	Luonnonsienet	10
4.3.1	Korvasieni.....	11
4.3.2	Keltavahvero eli kantarelli	11
4.3.3	Herkkutatti	11
4.3.4	Haaparusku	12
4.3.5	Kangarusku.....	12
4.3.6	Karvarusku	12
4.3.7	Suppilovahvero.....	13
4.3.8	Mustatorvisieni.....	13
4.3.9	Muut sienet	13
4.4	Luomuluonnonmarjat ja -sienet	14
4.5	Kotimaisten ja ulkomaalaisten poimijoiden poimintaosuus	15
4.6	Luonnonmarjojen ja -sienten varastointituki	16
4.7	Luonnonmarjojen tuonti ja vienti	17
5	POIMINTATULOT YHTEENSÄ SEKÄ TULOJEN JAKAUTUMINEN SUURALUEITTAIN	18
6	LAATUSELOSTE.....	19

LIITTEET

KUVAT
TAULUKOT

KUVAT

1	Suuraluekartta/tukialuekartta.....	21
2	Mustikan kauppantulomäärät 2000-2011, 1 000 kg.....	22
	Puolukan kauppantulomäärät 2000-2011, 1 000 kg.....	22
3	Mustikan kauppantulomäärät 2000-2011, %.....	23
	Puolukan kauppantulomäärät 2000-2011, %.....	23
4	Luonnonmarjojen kauppantulomäärät 1980-2011.....	24
	Luonnonsienten kauppantulomäärät 1980-2011.....	24
5	Mustikan ja puolukan painotetut hinnat 1977-2011.....	25
	Mustikan ja puolukan keskihinnat 1977-2011 (reaalihintoina).....	25
6	Lakan painotettu hinta 1977-2011.....	26
	Lakan keskihinta 1977-2011 (reaalihintoina).....	26
7	Luonnonsienten painotetut hinnat 1977-2011.....	27
	Luonnonsienten keskihinnat 1977-2011 (reaalihintoina).....	27
8	Luonnonmarjojen poimintatulot 2011 ja 2010.....	28
	Luonnonsienten poimintatulot 2011 ja 2010.....	28
	Luonnonmarjojen ja -sienten poimintatulot 2011 ja 2010.....	28

TAULUKOT

1	Viljeltyjen sienten tuotanto, 1 000 kg.....	9
2	Luomuluonnonmarjojen kauppantulo vuosina 2005-2011.....	13
3	Kotimaisten ja ulkomaalaisten poimijoiden poimintaosuus.....	14
4	Varastointituen jako vuosina 2003-2011.....	14
5	Tuonti ja vienti vuosina 2010-2011.....	15
6	Luonnonmarjojen ja -sienten poimintatulojen jakautuminen suuralueittain vuosina 1977-2011.....	17
7	Luonnonmarjojen ja -sienten poimintatulot vuosina 1980-2011 sekä prosentiosuudet.....	18
8	Kauppantulleiden luonnonmarjojen ja -sienten määrät vuosina 2001-2011.....	19

LIITETAULUKOT

9	Luonnonmarjojen ja -sienten kauppantulomäärät, kilohinnat sekä poimintatulot vuonna 2011.....	29
10	Puhtaan sekä roskaisen mustikan ja puolukan kilohinnat alueittain ja koko maassa 2011.....	30
11	Luonnonmarjojen kauppantulomäärät (1 000 kg) ja painotetut keskihinnat suuralueittain vuosina 2006-2011 (mustikka, puolukka, lakka).....	31
12	Luonnonsienten kauppantulomäärät (1 000 kg) ja painotetut keskihinnat suuralueittain vuosina 2006-2011 (keltavahvero, tatit, rouskut).....	32
13	Kauppan ilmoittamat luonnonmarjojen ja -sienten kauppantulomäärät suuralueittain (1 000 kg) ja niistä maksettu tuloa vuosina 2002-2011.....	33
14	Luonnonmarjojen ja -sienten tuonti ja vienti vuosina 2000-2011.....	34

1 JOHDANTO

Luonnonmarjojen ja –sienten sekä puutarhamarjojen kauppaantulomäärätietojen kerääminen aloitettiin 1970-luvun loppupuolella (MARS-tutkimus). Tutkimuksen teettäjä on vuonna 2011 ensimmäistä kertaa Maaseutuvirasto. Sitä ennen tutkimusta tehtiin Maa- ja metsätalousministeriölle (MMM) ja sitä aiemmin Maa- ja metsätalousministeriön Tietopalvelukeskukselle (TIKE). Tutkimuksen tekijänä on ollut Suomen Gallup Elintarviketieto Oy tai sen edeltäjä Pellervo-Seuran Markkinatutkimuslaitos. Puutarhamarjat jäivät pois tutkimuksesta vuonna 2007.

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää luonnonmarjojen ja –sienten kauppaantulomäärät, kilohinnat ja poimintatulot. Tiedot julkaistaan neljänä suuralueena ja koko maan lukuina. Suuralueet ovat Lapin lääni, Oulun lääni, Itä-Suomi ja Länsi-Suomi.

Luonnonmarjoista kaupallisesti merkittävimmät ovat puolukka, mustikka ja lakka. Muita luonnonmarjoja ovat variksenmarja, karpalo, pihlajanmarja, tyrni, mesimarja, metsävadelma ja juolukka. Luonnonmarjoista osaa on alettu viljellä. Ne lasketaan kuuluvaksi puutarhamarjoihin, eivätkä myynnit sisälly tämän raportin lukuihin.

Luonnonsienistä on kauppasieniksi rekisteröityjä 23 sientä. Niistä kaupallisesti tärkein on herkkutatti ja rouskut, lähinnä haaparousku ja kangarousku. Vähemmän merkitystä on muilla luonnonsienillä kuten kantarelli, suppilovahvero, korvasieni, karvarousku ja mustatorvisieni. Satunnaisesti tietoja saadaan myös muista kauppasienistä. Muitakin syötäväksi kelpaavia sieniä on lukuisasti.

Tutkimuksessa tiedot kysytään luonnonmarja- ja sienikauppaa harjoittavilta yrityksiltä. Otannan pohjana on aiemmin mukana olevat yritykset. Lisäksi otantaa täydennetään vuosittain mm. Arktiset Aromit ry:n ostajarekisterin avulla. Mukana tutkimuksessa eivät ole kaikki marja- ja sienikauppaa harjoittavat yritykset. Otannassa pyritään pitämään tärkeimmät yritykset. Mukana on isoja ja pieniä yrityksiä. Toiset voivat ostaa kaikkia tuotteita tai vain yhtä tuotetta satotilanteesta riippuen. Osa yrityksistä ostaa luonnonmarjoja ja osa on keskittynyt luonnonsieniin. Tutkimuksesta saatujen kauppaantulomäärätietojen ohella selviävät myös vuosittaiset satovaihtelut.

Viime kesinä on kotimaisten poimijoiden lisäksi maassamme ollut lukuisa joukko ulkomaalaisia marjanpoimijoita metsissä ja soilla. Perinteisesti he keräävät mustikkaa, puolukkaa ja lakkaa, mutta huonon sadon sattuessa poimintataukojen aikaan muitakin marjoja. Eniten ulkomaalaisia poimijoita on ollut Lapin ja Oulun lääneissä, mutta ryhmänä heidät on helppo ohjata alueille, jossa kulloinkin on marjoja parhaiten. Enimmäkseen poimijat ovat thaimaalaisia, mutta muiden maiden kansalaisiakin on paljon. Ilman ulkomaalaisten poimijoiden panosta ei näin suuria määriä saada kerätyksi, vaan paljon marjoja jäisi metsiin. Ulkomaalaisten poimijoiden sienten keruu on vähäisempää.

Kaupallisen poiminnan lisäksi metsissä liikkuvat yksityiset henkilöt, jotka poimivat marjoja ja sieniä omiin tarpeisiinsa, sukulaisille ja tuttaville. Merkittävää on myös suoramyynti. Suoramyyntiä on mm. leipomoille, suurtalouksille, ravintoloille ja yksityisille kuluttajille esim. turisteille. Varsinkin lakkaa myydään suoraan turisteille. Myös korvasienellä, kantarellilla ja suppilovahverolla on suoramyyntiä.

”Jokamiehen oikeus” oikeuttaa tiettyjen sääntöjen puitteissa keräämään marjoja ja sieniä metsistä ja soilta. Laki on voimassa Suomen lisäksi vain harvoissa Euroopan maissa. Toinen tärkeä asia on, että luonnonmarjojen ja –sienten poimintatulo on poimijoille verotonta. Ostoyritys sen sijaan maksaa arvonlisäveron myydessään tuotteita eteenpäin.

Kyselylomakkeella pyydetään myös tietoja luonnonmukaisista (luomu) marjoista ja sienistä. Luomualueita on eniten pääpoiminta-alueilla Lapin ja Oulun lääneissä. Luomumarjoista on saatu tietoja mutta ei luomusienistä. Poimijahinnoissa ei juurikaan ole luomulisää, mutta tuotteiden myynti eteenpäin helpottuu, jos tuote on luomua.

Raportin lopussa on luonnonmarjoja ja –sieniä koskevia tuonti- ja vientilukuja vuosilta 2000-2011. Osa luvuista on tuotekohtaisia, mutta osa tuotteista kuuluu useamman tuotteen ryhmään. Maakohtaisia lukuja on käsitelty ko. tuotetta koskevassa tekstissä.

Tämä raportti julkaistaan kokonaisuudessaan MMM:n kotisivuilla.

2 MARJA- JA SIENITIEDUSTELUN TOTEUTUS

Syksyllä 2011 lähetettiin kyselylomake postitse luonnonmarja- ja -sienikauppaa harjoittaville yrityksille. Kyselylomakkeet postitettiin 16.9. Lomakkeiden palautusta pyydettiin heti, kun yrityksen ostotiedot olisivat koossa. Marraskuun alussa aloitettiin puhelinyhteydenotot yrityksiin, jotka eivät olleet siihen mennessä vastanneet kyselyyn. Viimeiset tiedot saatiin helmikuun lopussa.

Kyselykirjeitä lähetettiin 101 aiemmin mukana olleelle luonnonmarjoja ja –sieniä ostavalle yritykselle. Vastaustiedot saatiin 92 yritykseltä. Lisäksi 4 uudelta yritykseltä kyseltiin tietoja puhelimitse. Ostotietoja niistä saatiin 1 yritykseltä. Ostotietoja on tuloksissa mukana yhteensä 66 yritykseltä (vuonna 2010 59 kpl). Tiedot jakautuivat seuraavasti: Lapin lääni 14, Oulun lääni 15, Itä-Suomi 20 ja Länsi-Suomi 17 ostoyritystä. Vuoden aikana oli muutamia yrityksiä lopettanut toimintansa kokonaan ja osaa ei tavoittanut. Kyselyssä eivät ole mukana kaikki ostoyritykset, mutta mukana pyritään pitämään kaikki merkittävimmät ostoyritykset. Otantaa täydennetään mm. Arktiset Aromit ry:n ostajaluettelon avulla.

Tuloksina saatavat keskeisimmät tiedot ovat kauppaantulomäärät, poimijan saama kilohinta sekä poimintatulot koko maassa ja alueittain. Kilohinnat ilmaistaan ilman arvonlisäveroa ja ostoasiamiehen palkkiota. Ostoyritykset ilmoittavat kauppaantulomäärät alueittain sen mukaan, missä marjat ja sienet on poimittu. Tutkimuksessa mukana olevat yritykset ovat erilaisia. Joukossa on vain yhden tuotteen ostajia, kun taas osa on keskittynyt luonnonmarjojen ja jotkut luonnonsienten ostoihin. Mukana on myös sellaisia yrityksiä, jotka voivat ostaa kaikkia tuotteita satotilanteesta riippuen.

Joukossa on myös isoja yrityksiä, joilla on monia alihankkijoita ostotoiminnassa. Alihankkijoina voi olla esim. kyläkauppoja, huoltoasemia, yksityisiä henkilöitä. Kyselyssä voi olla mukana molempia, jolloin tiedot saadaan kahteen kertaan. Pääallekkäisyyksiä pyritään poistamaan. Poimijahinnan laskemiseksi tiedot otetaan mukaan siinä vaiheessa, kun ne siirtyvät poimijalta eteenpäin. Poikkeuksina ovat isot yritykset, jotka ilmoittavat hinnat ilman ostoasiamiehen palkkiota ja arvonlisäveroa. Suurin osa koskee mustikkaa ja puolukkaa. Tällöin käytetään heidän yhteislukujaan. Luonnonmarjoista ja –sienistä saadut poimintatulot ovat poimijalle verottomia. Ostoyritys joutuu lisäämään arvonlisäveron tuotteeseen myydessään sen eteenpäin, jolloin hinta muuttuu oleellisesti. Esimerkiksi lakan kilohinnassa arvonlisäveron osuus on huomattava.

3 TIIVISTELMÄ

Marjojen ja -sienten kauppaantulomäärätutkimus (MARSİ) on aloitettu jo 1970-luvun loppupuolella. Nykyisin seurannassa ovat luonnonmarjat ja -luonnonsienet. Puutarhamarjat olivat mukana vuoteen 2007 saakka. Tällä hetkellä tutkimuksen toimeksiantajana on Maaseutuvirasto ja tekijänä on Suomen Gallup Elintarviketieto Oy.

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää luonnonmarjojen ja –sienten kauppaantulomäärät, kilohinnat ja poimintatulot. Tutkimuksen tiedot kysytään marja- ja sienikauppaa harjoittavilta yrityksiltä. Otanta edustaa sekä isoja että pieniä yrityksiä. Joukossa on yrityksiä, jotka voivat ostaa kaikkia tuotteita tai vain yhtä tuotetta. Tutkimuksen tuloksena saadaan myös tietoa vuosittaisista satovaihteluista.

Luonnonmarjoista puolukalla, mustikalla ja lakalla on eniten kaupallista merkitystä. Puolukkaa poimittiin myyntiin lähes ennätysmäärä, 8,5 milj. kg. Sato oli nyt runsas ja paikoin erittäin runsas. Parhaat puolukkamaastot löytyivät Oulun läänistä ja varsinkin sen eteläosista sekä Keski-Suomesta, joka kuuluu Länsi-Suomen suuralueeseen. Mustikkasato oli keskimääräistä parempi ja paikoin runsas. Myyntiin sitä kerättiin 3,1 milj. kg. Määrä on hieman edellisvuotta suurempi. Nyt eniten mustikkaa poimittiin Oulun läänistä, 1,1 milj. kg. Edellisen vuoden mustikat kerättiin pääosin Lapin läänistä. Lakkavuosi oli erittäin heikko. Myyntilakkaa kerättiin 100 tn. Perinteisesti suurin osa lakasta poimitaan Lapin läänin soilta. Muilla luonnonmarjoilla on kaupallisesti vähäisempi merkitys. Joko niillä ei ole markkinoita tai kerätyt määrät jäävät pieniksi. Hyvä karpalosato kasvatti myyntiin tulleen määrän 32,4 tn. Pääosa poimittiin Itä-Suomen soilta. Vähäisiä määriä kerättiin myös variksenmarjaa, mesimarjaa ja metsävadelmaa.

Puolukan kilohinta oli keskimäärin 1,53, mustikan 2,41 ja lakan 10,00 euroa/kg. Hinta kohosi kaikilla edellisvuodesta.

Luonnonmarjatuloa kertyi lähes ennätysmäärä, 21,7 milj. euroa. Edellisen kerran vuonna 1994 vastaava luku oli tätä suurempi. Eniten tuloa saatiin puolukasta, runsaat 13,0 milj. euroa, missä on 5 milj. euron lisäys edelliseen vuoteen verrattuna. Oulun läänin osuus puolukkatuloista oli 7,0 milj. euroa ja Länsi-Suomen 4,9 milj. euroa. Mustikasta kertyi poimintatuloja yhteensä 7,5 milj. euroa. Oulun läänin osuus oli 2,5 milj. euroa ja Länsi-Suomen 2,0 milj. euroa. Lakkatuloa saatiin 1,0 milj. euroa.

Ulkomaalaisia poimijoita oli paljon myös vuonna 2011 keräämässä luonnonmarjoja. Heidän työpanoksensa lisäsivät merkittävästi talteenottoa ja samalla myyntimääriä. Ulkomaalaisten poimijoiden keräämien luonnonmarjojen osuus myyntimäärästä oli 78 % ja luonnonsienten 15 %.

Kauppasieniksi rekisteröityjä luonnonsieniä on 23 kpl. Herkkutatti on ylivoimaisesti kaupallisesti merkittävin hyvien vientimahdollisuuksiensa ansiosta. Seuraavina tulevat suolasienenä käytetyt rouskut, haaparousku ja kangasrousku. Herkkutattisato oli keskinkertainen. Satotilanne näytti aluksi lupaavalta, mutta myyntiin tullutta määrää vähensi sienten nopea pilaantuminen. Herkkutatteja kerättiin myyntiin 337,0 tn. Määrä on enemmän kuin puolet edellisvuotta pienempi. Silloin sato oli yllättävän suuri, vaikka Itä-Suomen luonnonmarjat ja –sienet kärsivät kuivuudesta ja helteistä. Haaparouskusato oli runsas. Myyntiin sitä kerättiin 204,5 tn. Myyntiin tullutta määrää lisäsi edellisen vuoden niukka sato. Pääosa haaparouskuista kerättiin Itä-Suomen metsistä. Myyntiin rouskut tulevat suurelta osin keitetty-suolattuna. Kangasrouskuakin kerättiin myyntiin 80,0 tn. Kantarellin ja suppilovahveron satokausi muodostui pitkäksi leudon ja lumettoman syksyn ansiosta. Kantarellimyyntiä oli 19,1 tn ja suppilovahveromyyntiä 33,1 tn. Määrät olivat tavanomaista suurempia. Molemmat sienet ovat myös kotitarvepoimijoiden suosimia sieniä. Jonkin verran niitä myydään myös suoraan kuluttajille. Korvasientä poimittiin keväällä myyntiin 18,6 tn.

Herkkutatatin kaikkien laatuluokkien yhteiseksi keskihinnaksi muodostui 3,56 euroa/kg. Haaparouskun tuorehinta oli 1,99 ja kangasrouskun 1,50 euroa/kg. Kantarellista maksettiin 6,39, suppilovahverosta 1,94 ja korvasienestä 2,44 euroa/kg. Luonnonsienistä saatiin tuloa yhteensä 2,0 milj. euroa. Eniten tuloa kertyi herkkutateista 1,2 milj. euroa, haaparouskuista 408 000 euroa, kangasrouskuista 120 000 euroa.

Luonnonmarjoista ja –sienistä saatu poimintatulo oli yhteensä 23,6 milj. euroa. Oulun läänin osuus siitä oli 42 %, Länsi-Suomen 30 %, Itä-Suomen 13 % ja Lapin läänin 13 %. Ylivoimaisin rahakasvi oli

puolukka, josta saadut poimintatulot olivat yli puolet koko marja- ja sienitulosta. Mustikka sijoittui toiseksi ja niukasti kolmanneksi ylti herkkutatti ohi lakan.

4 LUONNONMARJOJEN JA -SIENTEN KAUPPAAN-TULOMÄÄRÄT SEKÄ POIMINTATULOT SUURALUEITTAIN

4.1 Yleisimmät luonnonmarjat

Puolukka, mustikka ja lakka ovat kaupallisesti tärkeimpiä luonnonmarjoja Suomessa. Määrällisesti eniten poimitaan yleensä puolukkaa. Poimintatuloissakin puolukka on usein ykkönen, mutta riippuen satotilanteesta ovat mustikkatulot satunnaisesti yltäneet puolukkatuloihin tai yli. Lakkatulot voivat hyvinä satovuosina korkean kilohinnan ansiosta nousta merkittäviksi. Mustikkaa ja puolukkaa viedään paljon ulkomaille. Lakkamäärä ei kata kotimaan tarvetta ja sitä tuodaan maahan. Varsinkin elintarviketeollisuus ostaa ulkomaista lakkaa. Luonnonmarjoja myydään suoraan myös kuluttajille, suurtalouksille, leipomoille ja ravintoloille. Marjojen terveellisyys on lisännyt luonnonmarjojen arvostusta yleisesti.

Vuonna 2011 oli puolukoita runsaasti. Paras sato vaihtelee alueittain ja nyt se oli Oulun läänissä ja Keski-Suomessa, joka kuuluu Länsi-Suomen suuralueeseen. Mustikkasatoa saatiin eniten Oulun läänissä. Lakkasato oli erittäin heikko.

Suomessa on viime aikoina ollut kesäisin paljon ulkomaalaisia poimijoita keräämässä luonnonmarjoja myyntiin. Kotimaisin voimin ei näin suuria määriä saada kerätyksi talteen. Myyntipoimijat ovat ikääntymisen myötä vähentyneet ja tilalle ei ole tullut uusia. Nuoremmat ikäluokat poimivat lähinnä omiin tarpeisiin ja sukulaisille ja tuttaville. Ulkomaalaiset poimijat sijoitetaan vuosittain niille alueille, jossa marjoja löytyy. Satotilanteissa on vuosittain eroja. Tasaiset sadot olisivat eduksi ostajille marjojen markkinoinnissa, mutta myös ulkomaalaisille poimijoille riittäisi koko oleskeluajaksi poimittavaa ilman taukoja. Poiminnasta saatavat ansiotulot ovat tärkeitä sekä kotimaisille että ulkomaalaisille poimijoille.

4.1.1 Mustikka

Mustikka on kaupallisesti tärkeä luonnonmarja. Sen arvostusta on lisännyt marjan terveellisyys sekä kotimaassa että ulkomailta. Mustikka on tärkeä vientimarja ja viime aikoina sitä on myyty paljon mm. Kiinaan. Mustikkaa kasvaa koko maassa, mutta eniten kaupallista merkitystä on Oulun ja Lapin lääneissä. Satomäärät vaihtelevat suuresti vuosittain sekä alueittain. Itä- ja Länsi-Suomen alueilla poimitaan mustikkaa paljon omaan tarpeeseen sekä sukulaisille ja tuttaville. Yleisin säilöntätapa lienee pakastaminen, jolloin sitä voidaan käyttää tuoreena pitkin vuotta.

Mustikkasato oli keskinkertaista parempi ja paikoin hyvä. Myyntiin sitä kerättiin 3,1 milj. kg. Mustikkaa kerättiin kaikilta suuralueilta. Oulun läänin osuus määrästä oli 1,1 milj. kg, muiden alueiden osuus vaihteli 0,6-0,8 milj. kg. Mustikkakilosta maksettiin keskimäärin 2,41 euroa. Hinta kohosi edellisvuodesta 81 snt kilolta. Mustikasta 98 % tuli myyntiin roskaisena. Roskaisen mustikan kilohinta oli 2,39 ja puhtaan 3,56 euroa. Poimintatuloa kertyi yhteensä 7,5 milj. euroa, josta Oulun läänin osuus oli 2,5 milj. euroa.

Vuonna 2010 mustikkasato oli keskinkertainen ja paikoin hyvä. Myyntiin kerätty määrä oli 2,8 milj. kg. Pääosa 1,7 milj. kg kerättiin Lapin läänin metsistä. Oulun läänin osuus oli 1,0 milj. kg. Itä-Suomen mustikkasato jäi vähäiseksi kuivuuden takia. Mustikkakilosta maksettiin keskimäärin 1,60 euroa. Roskaisen myydyn hinta oli 1,58 euroa/kg ja puhtaan myydyn 3,72 euroa. Roskaisen mustikan osuus oli 99 % kokonaismäärästä. Poimintatuloa saatiin 4,5 milj. euroa, josta Lapin osuus oli 2,8 milj. euroa.

Viimeaikojen paras mustikan talteenottovuosi oli 2007, jolloin sitä kerättiin myyntiin 4,9 milj. kg. Poimintatulo kohosi 7,4 milj. euroon.

Tullihallituksen ulkomaankauppatilaston mukaan mustikkaa tuotiin maahan tuoreena 0,1 milj. kg vuoden 2011 aikana. Määrä oli 2000-luvun pienin. Puolet tuoremustikasta tuotiin Ruotsista. Vienti oli edellisvuoden tasoa, 99,0 tn. Puolet määrästä vietiin Kiinaan.

Jäädetytynä mustikkaa tuotiin maahan 3,9 milj. kg (2010 1,7 milj. kg) ja vietiin 2,9 milj. kg (v. 2010 4,3 milj. kg). Tuontimäärä kaksinkertaistui ja vienti väheni yli milj. kg edelliseen vuoteen verrattuna. Eniten jäädetytynä mustikkaa tuotiin Ruotsista 1,9, Venäjältä 1,2 ja Virossa 0,5 milj. kg. Suurin määrä vietiin Kiinaan, 1,7 milj. kg (v. 2010 3,1 milj. kg). Japaniin vienti oli 0,4, Espanjaan 0,3 ja Ruotsiin 0,2 milj. kg.

4.1.2 Lakka eli hilla

Lakka on suokasvi. Soiden ojittaminen on vähentänyt lakkasoita. Eniten niitä on Lapin läänissä. Onnistunut lakkasato on siellä kaupallisesti merkittävä. Lakan kilohinta on korkea ja taloudellinen merkitys on tärkeä alueen asukkaille. Viime aikoina on ollut myös ulkomaalaisia poimijoita lakkasoilla. Lakka on kypsänä keltainen, hyvän makuinen ja hyvin C-vitamiinipitoinen. Lakkaa poimitaan paljon suoraan kuluttajille mm. turisteille, leipomoille ja ravintoloille. Paljon poimitaan myös omaan käyttöön sekä sukulaisille ja tuttaville. Lakka on tuttu näky syksyisin myös toripöydillä. Elintarviketeollisuus ostaa pääosan tarvitsemastaan lakasta ulkomailta.

Lakkasato oli heikko vuonna 2011. Myyntiin sitä poimittiin vain 100,4 tn. Eniten sitä kerättiin Lapissa, 82,6 tn. Oulun läänin osuus oli 17,4 tn. Lakkakilosta maksettiin keskimäärin tasan 10,00 euroa. Hinta kohosi vajaa 2,00 euroa kilolta edellisvuoteen verrattuna. Poimintatuloa kertyi 1,0 milj. euroa, josta Lapin osuus oli 833 400 euroa.

Vuonna 2010 lakkaa poimittiin myyntiin 152,2 tn. Silloin sato oli keskinkertainen. Lapin läänin osuus kokonaismäärästä oli 134,1 tn. Kilohintana maksettiin 8,33 euroa. Poimintatuloksi muodostui 1,3 milj. euroa. Viime aikojen hyviä lakkavuosia ovat olleet 2001 ja 2005. Molempina vuosina myyntimäärä ylitti 300 tn.

Lakan tuonti- ja vientiluvut eivät selviä ulkomaankauppatilastosta.

4.1.3 Puolukka

Puolukka on luonnonmarjoista kaupallisesti tärkein. Lähes joka vuosi puolukkaa tulee myyntiin eniten ja myös poimintatuloja kertyy eniten. Puolukan kaupallisen poiminnan parhaat alueet ovat Oulun ja Lapin läänit. Joinakin vuosina myös muilla alueilla on runsas sato. Puolukka on myös tärkeä vientituote, jolle markkinoita löytyy lähinnä Keski-Euroopasta. Naapurimaiden kanssa kauppaa käydään sato- ja markkinatilanteesta riippuen joko vieden tai tuoden.

Puolukkasato oli erittäin runsas vuonna 2011. Paras sato saatiin Oulun läänissä ja varsinkin sen eteläosissa sekä Keski-Suomessa, joissa sato oli erittäin runsas. Lapissa ja Itä-Suomessa sato oli huonompi. Puolukkaa kerättiin myyntiin 8,5 milj. kg. Määrä on lähes sama kuin viimeaikojen parhaana puolukkavuotena 2005. Oulun läänin osuus kokonaismäärästä oli 4,5 milj. kg ja Länsi-Suomen 3,3 milj. kg. Lapista puolukkaa kerättiin vain 0,5 milj. kg. Puolukkakilosta maksettiin keskimäärin 1,53 euroa. Hinta kohosi 20 snt/kg edellisvuodesta. Roskaisena myyntiin tulleesta puolukasta maksettiin 1,51 ja puhtaasta 2,41 euroa/kg. Roskaisen puolukan osuus oli 98 % koko määrästä. Poimintatuloa kertyi yhteensä 13,1 milj. euroa. Siitä Oulun läänin osuus oli 7,0 milj. euroa.

Vuonna 2010 puolukkasato oli runsas. Parhaat alueet olivat Lapin lääni ja Länsi-Suomen alueella Pohjanmaa. Itä-Suomessa koko luonnonmarjasato oli kuivuuden takia niukka. Myyntipuolukkaa kertyi yhteensä 6,1 milj. kg. Länsi-Suomen metsistä kerättiin puolukkaa 2,5 ja Lapin läänin metsistä 2,0 milj. kg. Puolukkakilosta maksettiin keskimäärin 1,33 euroa. Roskaisen puolukan hinta oli 1,31 ja puhtaan 2,34 euroa/kg. Roskaisena myydyin puolukan osuus koko määrästä oli 98 %.

Tullihallituksen ulkomaankauppatilaston mukaan puolukkaa tuotiin maahan tuoreena vain 64,5 tn (vuonna 2010 97,2 tn). Eniten sitä tuotiin Ruotsista. Vientiin tuorepuolukkaa meni 278,7 tn, josta Viroon ja Alankomaihin molempiin yli 100 tn. Edellisen vuoden vienti oli vain vähän yli tonni.

Jäädetytyn puolukan luvut eivät selviä tullitilastosta, koska puolukka sisältyy useamman tuotteen ryhmään. Tämän ryhmän kokonaistuonti oli 4,0 milj. kg (vuonna 2010 2,5 milj. kg). Ruotsista tuotiin 0,7 milj. kg ja Puolan ja Venäjän tuonnitkin ylittivät 0,5 milj. kg. Ryhmän kokonaisvientä oli 3,9 milj. kg ja se

oli samaa tasoa kuin edellisvuonna. Eniten vientiä oli Saksaan 1,9, Itävaltaan 0,9 ja Ruotsiin 0,5 milj. kg. Tämän ryhmän tuonti- ja vientiluvut voivat sisältää puolukan lisäksi mm. lakkaa, karpaloa ja tyrniä sekä muita syötäviä hedelmiä ja pähkinöitä.

4.2 Muut luonnonmarjat

Muita luonnonmarjoja ovat variksenmarja, pihlajanmarja, karpalo, mesimarja, luonnontyrni, metsävadelma ja juolukka. Niillä on kuitenkin kaupallisesti vähäinen merkitys. Myyntiin poimitut määrät ovat huomattavasti pienempiä kuin mustikan ja puolukan.

Karpalosato oli runsas vuonna 2011, mutta sitä poimitaan määrällisesti vain vähän myyntiin. Variksenmarjaa on satunnaisesti poimittu myyntiin melko suuria määriä. Sen käyttömahdollisuudet ovat vähäisiä ja asettavat rajoituksia ostolle. Variksenmarjan ostajia on vähän. Pihlajanmarjasatoa ei saada joka vuosi, joten hyvinä satovuosina sitä ostetaan varastoon kattamaan katovuosien tarvetta. Luonnontyrnin myyntitietoja ei ole enää saatu viime aikoina. Syynä lienee viljellyn tyrnin lisääntyminen markkinoilla. Mesimarjan ja metsävadelman myyntimäärät ovat vähäisiä.

Muutamia luonnonmarjoja myös viljellään. Puutarhavadelman viljelyllä on jo pitkät perinteet. Muita viljeltyjä marjoja ovat tyrni, mesimarja, karpalo ja pihlajanmarja. Pensasmustikan viljely on myös yleistynyt. Viljellyt luonnonmarjat lasketaan kuuluviksi puutarhamarjoihin eivätkä sisälly tämän raportin lukuihin.

4.2.1 Variksenmarja eli kaarnikka

Variksenmarjaa kerätään myyntiin Lapin ja Oulun läänien alueilta. Sen sadot vaihtelevat, mutta ovat tasaisempia kuin mustikan ja puolukan. Variksenmarjan käyttö on vähäisempää. Siitä ei ole tullut riittävän suosittua tuotetta. Ostomäärät jäävät pieniksi hyvinäkin vuosina. 2000-luvulla poimittujen määrien vaihtelu on ollut 0 kilosta 422 tonniin.

Variksenmarjaa poimittiin myyntiin myös vuonna 2011, mutta tietoja ei julkaista ostajien vähyyden johdosta. Määrä oli pienempi kuin vuonna 2010.

Vuonna 2010 variksenmarjan myyntimäärä oli 98,4 tn. Silloin siitä maksettiin 0,76 euroa kilolta. Poimintatuloa kertyi 74 600 euroa. Variksenmarja tulee myyntiin yleensä roskaishana.

4.2.2 Karpalo

Karpalo kasvaa suolla ja se kypsyy vasta myöhään syksyllä. Vuonna 2011 oli keskimääräistä parempi karpalosato. Aikainen talventulo ja syysateet eivät olleet esteenä poiminnalle. Myöhäinen poiminta-aika rajoittaa poimimista siitä syystä, että silloin on vähemmän poimijoita liikkeellä. Useilla ostajillakin on jo kausi ohi. Myyntiin karpaloa tulee yleensä melko pienet määrät. Elintarviketeollisuus käyttää paljon karpaloa, mutta hankkii lähes kaiken karpalon ulkomailta. Karpalon maku on voimakkaan happoinen ja sopii hyvin varsinkin mehuihin ja muihin juomiin. Kotimaisen karpalon riittävyys ja hinta ovat suurimmat syyt tuontiin. Ulkomailla on suuriakin karpaloviljelmiä. Tullihallituksen ulkomaankauppatilastosta ei selviä karpalon tuontimäärät. Se kuuluu ryhmään, jossa on muitakin marjoja.

Karpaloa tuli myyntiin 32,4 tn vuonna 2011. Määrä oli vajaat 300 kg vähemmän kuin 2000-luvun paras karpalovuosi. Karpaloa poimittiin kaikilla suuralueilla. Kokonaismäärästä Itä-Suomen osuus oli 13,9, Oulun läänin 8,6, Länsi-Suomen 8,5 ja Lapin läänin 1,4 tn. Karpalokilosta maksettiin 3,90 euroa. Hinta oli edellisen vuoden tasoa. Poimintatuloa kertyi 126 600 euroa.

Vuonna 2010 karpaloita kerättiin myyntiin 8,8 tn. Niitä poimittiin kaikilta suuralueilta. Karpalon kilohinta oli 3,96 euroa ja poimintatuloksi saatiin 34 700 euroa.

4.2.3 Mesimarja

Mesimarjan myyntitietoja saadaan vain Lapin ja Oulun lääneistä. Luonnonvaraisena sitä kasvaa koko maassa. Isompia esiintymiä on myös Itä-Suomessa, mutta ne tiedot puuttuvat Marsi-tilastosta. Lisäksi

mesimarjaa viljellään. Viljelmät ovat pienehköjä. Mesimarjan satokausi venyy pitkäksi, koska kukkia ja kypsiä marjoja on samanaikaisesti. Satomäärä on vähäinen. Mesimarja on hyvänmakuinen ja voimakasarominen marja. Mesimarjan käyttöä rajoittaa sen korkea kilohinta. Eniten mesimarjaa käyttää likööriteollisuus. Osaraaka-aineena sitä käytetään myös mehuissa ja hilloissa.

Mesimarjaa tuli myyntiin 1,1 tn vuonna 2011. Luvussa saattaa olla osa viljeltyä mesimarjaa. Kilohintana maksettiin 18,25 euroa. Poimintatuloksi saatiin 19 600 euroa.

Vuonna 2010 mesimarjan myyntiä oli vain vajaa 300 kg. Silloin oli heikko sato. Mesimarjasta maksettiin 18,75 euron kilohintaa. Poimintatuloa kertyi 5 000 euroa. 2000-luvun suurin mesimarjamäärä poimittiin myyntiin vuonna 2005, jolloin se oli 3,1 tn.

4.2.4 Pihlajanmarja

Pihlajia kasvaa luonnonvaraisesti lähes koko maassa. Pihlajanmarjasadot vaihtelevat vuosittain. Joskus satoa tulee runsaasti ja joinakin vuosina pihlajissa ei ole marjoja ollenkaan. Teollisuus ostaakin hyvinä vuosina pihlajanmarjaa paikkaamaan katovuosien tarvetta. Pihlajanmarjaa tuodaan maahan myös ulkomailta. Kaikkien pihlajien marjat eivät sovi myyntiin. Maku pitäisi olla kohdallaan. Makeus ja karvaus ratkaisevat. Pihlajaa myös viljellään marjojen saamiseksi. Jalostuksella voidaan helpommin saada käyttöön parhaiten sopivaa raaka-ainetta. Viljelmillä on myös helpompi parantaa sadon tasaisuutta.

Pihlajanmarjasta ei saatu yhtään myyntitietoa vuonna 2011. Pihlajanmarjojen ostajia on vähän. Viljelty pihlaja lasketaan kuuluvaksi puutarhamarjoihin ja ne luvut eivät sisälly tähän tilastoon.

Viimeisin tieto pihlajanmarjamyynneistä on vuodelta 2009, jolloin sitä kerättiin 6,1 tn. Pihlajanmarjan kilohinta on ollut keskimäärin 0,75 euroa. Suurin myyntiluku 2000-luvulla on ollut 59,0 tn.

4.2.5 Tyrni

Tyrniä kasvaa luonnonvaraisena Pohjanlahden rannikkoalueella ja Ahvenanmaalla. Marjat poimitaan myöhään syksyllä piikkisistä pensaista. Tyrninmarjat sisältävät runsaasti C-vitamiinia ja ovat sen ansiosta erittäin terveellisiä. Maku on voimakkaan happoinen. Tyrnin myynti on niin erikoistunutta, että sitä on vaikea tavoittaa Marsi-tiedustelulla. Tyrniä myydään suoraan kuluttajille erilaisissa tapahtumissa kuten markkinoilla ja myyjäisissä ympäri vuoden. Tyrni tulee myyntiin sekä kokonaisina marjoina että mehuna. Tyrnimarjat voidaan puristaa mehuksi suoraan pensaasta.

Luonnonvaraista tyrniä saa kerätä puristamalla Länsi-Suomen ympäristökeskuksen alueella syyskuun puolivälistä lähtien. Alue ulottuu Kristiinankaupungista Himangalle. Alueen eteläpuolella puristaminen on sallittua ympäristöministeriön antaman säädöksen mukaan lokakuun alusta lähtien. Asetus ei rajoita käsin poimintaa.

Luonnonvaraisen tyrnin myyntipöiminnasta ei saatu yhtään havaintoa myöskään vuonna 2011. Näyttääkin siltä, että viljelty tyrni on vallannut tyrnimarkkinat. Viljelyn lisääntyessä myyntimäärät kasvavat ja laskevat samalla kilohintaa. Viljelty tyrni ei sisälly tämän tilaston lukuihin. Elintarviketeollisuus ostaa suurelta osin käyttämänsä tyrnin ulkomailta. Tässä tilastossa tyrni lasketaan mukaan kokonaisina marjoina.

2000-luvun suurin määrä tyrniä poimittiin myyntiin vuonna 2002. Silloin määrä ylitti 19 tn. Mukana luvussa lienee ollut myös viljeltyä tyrniä. Silloin kilohinta oli 5,65 euroa.

4.2.6 Metsävadelma

Marsi-tiedustelussa oli vuoteen 2006 saakka mukana myös puutarhamarjat. Silloin metsävadelma sisältyi vadelmalukuun. Metsävadelmalukua seurattiin myös erillisenä. Määrät olivat pieniä ja kaupallinen merkitys oli vähäistä. Metsävadelman korkeahko hinta saattaa olla myös esteenä sen suuremmalle käytölle. Haittapuolena on myös sen herkkä pilaantuminen, joka vaikuttaa varsinkin tuorekaupassa. Kypsät marjat painuvat nopeasti, jolloin ne mehustuvat ja marjojen ulkonäkö kärsii. Metsävadelma on kuitenkin kotitarvepoimijan suosiossa hyvän makunsa ansiosta. Suosiota lienee

lisännyt myös niiden puhtaus. Ulkomaisille puutarhavadelmille suositellaan kuumentamista ennen käyttöä vatsataudin ehkäisemiseksi. Metsävadelmaa löytää parhaiten metsistä hakkuiden jälkeisinä vuosina. Paras sato samalla paikalla saattaa olla vain yksivuotinen, koska muu kasvillisuus valtaa nopeasti tilan.

Metsävadelmaa tuli myyntiin vain vajaa 100 kg vuonna 2011. Siitä maksettiin 6,87 euroa kilolta. Poimintatulo jäi 600 euroon.

Vuonna 2010 metsävadelmaa kerättiin myyntiin 200 kg. Vadelmakilosta maksettiin 4,72 euroa ja poimintatuloa kertyi 1 100 euroa. Vuonna 2009 metsävadelmaa tuli myyntiin 1,7 tn.

4.2.7 Juolukka

Juolukka on ollut mukana Marsi-tiedustelussa vuodesta 1995 lähtien. Myyntimäärät ovat olleet pieniä ja tietoja on saatu satunnaisesti. Viimeisin tieto on vuodelta 2000, jolloin myyntimäärä oli 2 200 kg.

4.3 Luonnonsienet

Sienivuosi 2011 oli sopivien kosteusolosuhteiden ja leudon syksyn johdosta monella sienellä runsas. Suolasienenä enimmäkseen käytettävät rouskut hyötyivät kesän ja syksyn säistä ja esiintyivät runsaslukuisesti. Varsinkin haaparouskua kerättiin myyntiin edellisen niukan sadon jälkeen runsaasti. Kantarelli- ja suppilovahverosadot olivat myös tavanomaista paremmat. Niiden myyntimäärää lisäsi pitkä kasvukausi. Herkkutattitilanne näytti aluksi hyvältä, mutta niiden laatu ei vastannut odotuksia ja pöimitut määrät jäivät yli puoleen edellisen vuoden erittäin hyvästä herkkutattivuodesta.

Marsi-tilastossa kaikki sienet on tilastoitu tuoresieninä. Keitetty-suolatut sienet on laskettu tuoreiksi kertoimella 1,3. Suurin osa rouskuista tulee myyntiin keitetty-suolattuina. Kuivattua sienikiloa vastaa 10 kg tuoretta sientä. Sienikohtaisia eroja on riippuen mm. sienen vetisyydestä ja mallon koostumuksesta.

Kauppasieniksi hyväksytyjä on kaikkiaan 23 kpl, mutta todellista merkitystä on vain muutamalla sienellä. Tuoksuvalmuska eli matsutake on viimeksi hyväksytty kauppasieneksi. Ensimmäinen myyntimäärätieto siitä saatiin vuonna 2007. Kotitarvepoimijoille on tarjolla lisäksi paljon muita ruokasieniksi kelpaavia sieniä.

Viljellyt sienet

Tiken, Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen ennakkotietojen mukaan viljeltyjen sienten tuotanto oli 1,7 milj. kg vuonna 2011. Määrä oli edellisen vuoden tasoa. Taulukossa kaikki sienet on laskettu yhteen. Tietosuojasysteistä kaikkia tuotekohtaisia lukuja ei julkaista.

Taulukko 1. VILJELTYJEN SIENTEN TUOTANTO, 1000 KG

TUOTE	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011e
Herkkusieni	1 711,5	1 878,7	1 820,8	1862,6	1 824,7	1 710,7
Osterivinokas	*)	*)	15,4	25,2	*)	1,5
Siitakesieni	308,5	348,0	159,6	166,0	186,4	260,3	216,2
Muut sienet	0,4	3,5	-	-	5,1	-	-
Yhteensä	2 020,4	2 230,2	1 995,8	2 053,8	2 016,2	1 971,0	1 812,1	1 645,4	1 668,1
Herkkusienten tuonti yht.	3 926	3 396	3 327	3 178	3 125	3 446	3 325	3 394	3 393,8

Lähde: Tike, Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskus
Tullihallitus, ulkomaankauppatilasto

*) osterivinokas sisältyy muihin sieniin

Herkkusientä tuodaan maahan tuoreena, pakasteina ja erilaisina säilykkeinä. Vuonna 2011 tuotiin säilöttyä herkkusientä yhteensä 2,5 milj. kg. Määrä oli edellisvuoden tasoa. Yli puolet koko tuontimäärästä tuli Hollannista. Seuraavaksi suurimmat tuontimaat olivat Puola, Saksa ja Ranska.

Tuoretta/jäädyltetyä herkkusientä tuotiin maahan 1,1 milj. kg. Määrä kasvoi edelliseen vuoteen verrattuna. Puolet tuotiin Hollannista ja seuraavaksi eniten tuotiin Liettuasta ja Saksasta. Tuoreen herkkusienen vieni oli vain 0,9 tn. Vientimäärä on laskenut vuodesta 2005 lähtien, jolloin se oli 328,7 tn. Lähes kaikki vietiin Ruotsiin.

4.3.1 Korvasieni

Korvasieniaika on kevät-kesällä. Se aloittaa ensimmäisenä sienestyskauden. Korvasientä esiintyy siellä, missä maanpintaa on rikottu esim. hakkuualueilla, puutavaran lastauspaikoilla sekä ojien ja teiden varsilla.

Korvasieni on tuoreena erittäin myrkyllinen. Oikein käsiteltynä ja valmistettuna sitä pidetään herkkuna, jota varsinkin ravintolat pitävät ruokalistoillaan. Evira onkin laatinut korvasienelle tarkat käsittely- ja myyntiohjeet, jotka pitää olla aina esillä myyntitilanteessa. Sienen myrkyllisyyttä koskeva julkisuus on vähentänyt sen käyttöä. Tottuneita käyttäjiä se ei rajoita, mutta uudet käyttäjät empivät. Korvasienen ostajia on vähän. Varhainen ajankohta, jolloin muita luonnontuotteita ei kerätä ja määrien pienuus rajoittavat ostoa. Ravintolat ostavat jonkin verran sientä suoraan poimijoilta.

Korvasientä poimittiin myyntiin 18,6 tn vuonna 2011. Itä-Suomen osuus kokonaismäärästä oli 11,5 tn ja Oulun läänin osuus 7,0 tn. Siitä maksettiin 2,44 euroa kilolta. Poimintatuloa kertyi yhteensä 45 200 euroa. Myyntiin korvasienet tulevat yleensä tuoreena.

Vuonna 2010 korvasientä kerättiin 1,2 tn. Vähäiseen myyntimäärään lienee syynä kolmen edellisen vuoden suurehkot ostot. Kilohintana maksettiin 2,14 euroa ja poimintatuloksi muodostui 2 500 euroa. Vuosi 2000 oli viimeaikojen paras korvasienivuosi. Silloin myyntimäärä oli 50,2 tn

4.3.2 Keltavahvero eli kantarelli

Kantarellisato oli keskimääräistä parempi vuonna 2011. Kosteus- ja lämpöolosuhteet olivat kantarellin kasvuun otolliset. Kantarelleja saattaa löytää jo heinäkuussa ja kasvukausi voi jatkua pitkälle syksyyn. Viime syksynä esiintyi erityisen myöhäisiä yksilöitä leudon syksyn johdosta. Kantarelli on kotitarvepoimijan suosiossa helpon tunnistettavuutensa takia. Lisäksi se on hyvänmakuinen ja monikäyttöinen. Jonkin verran kantarellia myydään suoraan suurtalouksille ja ravintoloille. Kantarellia myydään myös syksyisin toripöydillä.

Kantarellia poimittiin myyntiin 19,1 tn vuonna 2011. Sitä kerättiin kaikilta muilta suuralueilta paitsi Lapin läänistä. Itä-Suomen osuus kokonaismäärästä oli 11,1 ja Länsi-Suomen 7,8 tn. Kantarellikilosta maksettiin keskimäärin 6,39 euroa. Hinta oli hieman alempi kuin edellisvuoden heikon sadon hinta. Poimintatuloa saatiin 121 900 euroa.

Vuonna 2010 kantarellisato oli heikko. Myyntiin sitä tuli 4,7 tn. Lähes kaikki kerättiin Länsi-Suomen suuralueelta. Kilohintana maksettiin 6,70 euroa. Poimintatuloa muodostui 31 700 euroa. Vuonna 2009 oli runsas kantarellisato ja kauppaan sitä kerättiin 29,2 tn.

Tullihallituksen ulkomaankauppatilaston mukaan tuoretta/jäädetyttä kantarellia tuotiin maahan 50,2 tn (v. 2010 22,4 tn) ja vietiin maasta 0,4 tn (v. 2010 1,6 tn). Venäjältä tuotua kantarellia oli 24,6 tn ja Virosta 15,6 tn. Kaikki kantarellit vietiin Hollantiin.

4.3.3 Herkkutatti

Herkkutatti on kaupallisesti tärkein sieni. Sadot vaihtelevat paljon vuosittain. Poimijoiden pitää seurata valppaina herkkutattisadon kehitystä. Suotuisien kasvuolosuhteiden aikaan sienet kasvavat nopeasti. Matoisuus lisääntyy ja sienet pilaantuvat herkästi. Herkkutattien myynnissä on käytössä useita laatuluokkia. Ensimmäisen luokan tateista maksetaan huomattavasti korkeampaa kilohintaa kuin muiden luokkien. Madoton sieni on usein myös pieni, joten myyntimäärä jää pieneksi. Ostoyritykset seuraavat myös sienetilannetta ja käynnistävät ostot siellä, missä sientä löytyy. Onnistunut ostotoiminta vaatii kokeneet poimijat sekä toimivan keräilyketjun nopeine kuljetuksineen ja jäädytyksineen/jäädetyksineen.

Herkkutatatin tärkeyttä lisää sen vientikelpoisuus. Etelä- ja Keski-Euroopassa se on arvostettu ruokasieni. Suurin osa suomalaisista herkkutateista viedäänkin Etelä-Euroopan markkinoille lähinnä Italiaan.

Vuoden 2011 herkkutattisadosta näytti tulevan runsas, mutta laatuongelmat pilasivat osittain markkinoilletulon. Myyntimäärällä mitattuna sato jäi keskinkertaiseksi. Myyntimäärä oli vähemmän kuin puolet edellisvuodesta. Myyntiin sitä kerättiin 337,0 tn. Lähes koko määrä kerättiin perinteisiltä herkkutatin kasvupaikoilta Itä-Suomesta. Myös Oulun läänistä saatiin myyntiin 24,5 tn. Tuoreen herkkutatin kilohinta oli keskimäärin 3,56 euroa. Kaikkien laatuluokkien välinen hintavaihtelu oli 5,10-0,50 euroa/kg. Poimintatuloa kertyi 1,2 milj. euroa.

Vuosi 2010 oli sienisadoltaan heikko pääpoiminta-alueella Itä-Suomessa. Yllättävän poikkeuksen teki herkkutatti, josta saatiin erittäin runsas sato. Myyntiin sitä kerättiin 747,5 tn. Kaikkien laatuluokkien keskimääräinen kilohinta oli 3,42 euroa. Poimintatuloa kertyi jopa 2,6 milj. euroa. Ainoastaan vuonna 2003 on myyntimäärä ollut suurempi. Silloin sitä kerättiin 1,2 milj. kg.

Tullihallituksen ulkomaankauppatilaston mukaan tatteja tuotiin maahan tuoreena/jäädetyttynä 8.3 tn (vuonna 2010 0,4 tn). Koko tattimäärä tuotiin Saksasta.

Jäädetytyllä tatilla ei ole omaa nimikettä, joten herkkutattitiedot eivät selviä tilastosta. Ne sisältyvät ryhmään muut sienet, jonka kokonaisvientimäärä oli 210,7 tn (v. 2010 481,8 tn). Viennistä 146,8 tn suuntautui Italiaan, joten sienet olivat todennäköisesti herkkutattia. Lähes kaikki loput vietiin Bulgariaan, 63,7 tn.

4.3.4 Haaparousku

Haaparouskusato oli keskimääräistä parempi ja paikoin jopa runsas vuonna 2011. Haaparousku on kaupallisesti tärkein rousku. Rouskut ovat lähes kaikki ryöpättäviä sieniä. Niistä tehdään useimmiten suolasientä. Sadot vaihtelevat vuosittain, mutta hyvinä vuosina niitä kasvaa runsaasti ja ahkera sienestäjä voikin kerätä isoja määriä. Suurin osa rouskuista tulee myyntiin keitetty-suolattuna.

Haaparouskuja kerättiin myyntiin 204,5 tn vuonna 2011. Myyntitietoja saatiin kaikilta suuralueilta, mutta lähes kaikki kerättiin Itä-Suomesta, 202,6 tn. Haaparouskun ostointoa lienee lisännyt myös edellisen vuoden heikko rouskusato. Tuoreen haaparouskun kilohinta oli 1,99 euroa. Hinta laski merkittävästi edellisvuoden heikon sadon kilohinnasta. Poimintatuloa kertyi 407 900 euroa.

Vuosi 2010 oli erittäin kuiva ja helteinen haaparouskun pääpoiminta-alueella Itä-Suomessa ja sato jäi vähäiseksi. Myyntiin sitä tuli vain 7,4 tn. Kilohintana maksettiin 3,22 euroa ja poimintatuloa kertyi 23 900 euroa. 2000-luvun paras haaparouskuvuosi oli 2003, jolloin sitä tuli myyntiin 304,4 tn.

4.3.5 Kangasrousku

Kangasrousku on kaupallisesti toiseksi tärkein rousku. Sen sato on vuosittain tasaisempi kuin muiden rouskujen. Kangasrousku kasvaa lähes koko maan alueella ja eniten sitä tapaa mäntykankailla, jossa sitä esiintyy usein isoina ryhminä. Kangasrouskusta tuli hyvä sato ja sitä poimittiin haaparouskun ohella runsaasti myyntiin.

Kangasrouskua kerättiin myyntiin 80,0 tn vuonna 2011. Määrä oli hieman edellisvuotta pienempi. Itä-Suomen osuus kokonaismäärästä oli 64,0, Länsi-Suomen 15,9 tn. Kangasrouskusta maksettiin keskimäärin 1,50 euroa/kg. Poimintatuloksi muodostui 120 000 euroa.

Vuonna 2010 kangasrouskun myyntipoimintaa oli 91,1 tn. Kangasrouskukilosta maksettiin 1,35 euroa ja poimintatuloksi kertyi 123 100 euroa. Kangasrouskun paras myyntivuosi 2000-luvulla oli 2003, jolloin sitä poimittiin 139,4 tn.

4.3.6 Karvarousku

Karvarouskusta saadaan myös vuosittain myyntitietoja. Tosin se ei ole yhtä suosittu kuin haapa- ja kangasrousku. Sato saattaa olla paikoitellen runsas. Sen merkitys kauppasiemenä on vähäisempi kuin haaparouskun ja kangasrouskun. Niiden hyvä satovuosi lieneekin verottanut karvarouskuostoja.

Karvarouskua tuli myyntiin 0,8 tn vuonna 2011. Sitä poimittiin kaikilta muilta suuralueilta paitsi Lapin läänistä. Karvarouskukilosta maksettiin 1,60 euroa. Myyntituloa kertyi 1 200 euroa.

Vuonna 2010 karvarouskua tuli myyntiin vain pieni määrä Itä-Suomesta.

4.3.7 Suppilovahvero

Suppilovahverosato oli runsas vuonna 2011. Satokausi alkaa yleensä syksyllä vasta kylmien öiden jälkeen. Se ei ole hallanarka. Leutoina ja lumettomina syksyinä satokausi voi muodostua pitkäksi. Niin oli nytkin ja maan eteläosissa sitä kasvoi vielä joulukuussa. Aiemmin suppilovahveroa kasvoi vain Etelä-Suomessa. Viime vuosina se on yleistynyt ja sitä tapaa jo Oulun läänissä asti. Kasvupaikkana se suosii paksusammaleista kuusimetsää. Suppilovahvero on ohutmaltoinen sieni, jota on helppo kuivata. Kantarellin tapaan suppilovahveroa myydään paljon tuoreena toripöydillä. Ensimmäiset toripöytien suppilovahverot ovat kantarellien tapaan usein virolaisia. Hyvän maun, monikäyttöisyyden ja helpon tunnistettavuuden takia se on kotitarvepoimijoiden suosikkisieniä.

Suppilovahveroa poimittiin myyntiin 33,1 tn vuonna 2011. Sitä kerättiin kaikilta muilta alueilta paitsi Lapin läänistä. Kokonaismäärästä 20,3 tn tuli Länsi-Suomen alueelta ja 12,7 Itä-Suomesta. Tuoreesta suppilovahverokilosta maksettiin 1,94 euroa. Hintataso laski edellisen heikon satovuoden hinnasta 2,66 euroa kilolta. Poimintatuloa kertyi 64 100 euroa.

Vuonna 2010 suppilovahveron sato oli heikko ja myyntiin sitä saatiin vain 2,7 tn. Silloin kilohinta oli korkea, 4,60 euroa/kg. Poimintatuloa kertyi 12 200 euroa. Viimeaikojen paras suppilovahverovuosi oli 2004, jolloin myyntiin tullut määrä oli 71,9 tn.

4.3.8 Mustatorvisieni

Mustatorvisienen sato vaihtelee vuosittain. Kaikkina vuosina sitä ei esiinny lainkaan. Mustatorvisieni on hyvänmakuinen sieni. Haittatekijänä ruoanlaitossa on sen musta väri. Ohutmaltoisena se soveltuu hyvin kuivaamiseen. Mustan torvisienen löytää parhaiten sammaleisesta vanhemmasta kuusimetsästä, jossa se usein kasvaa isompana ryhmänä vuosittain samoilla paikoilla.

Mustatorvisientä tuli myyntiin 200 kg vuonna 2011. Kevyenä sienenä määrä on muita sieniä tuntuvampi. Kaikki sienet poimittiin Itä-Suomen alueelta. Kilohintana maksettiin 5,80 euroa. Poimintatuloksi muodostui 1 300 euroa.

Vuonna 2010 mustatorvisientä tuli myyntiin vähäinen määrä Itä-Suomesta. 2000-luvulla mustatorvisienen myyntimäärät ovat vaihdelleet 0 kilosta 2,3 tn.

4.3.9 Muut sienet

Suomessa kasvavia sieniä on runsaasti. Suuri osa niistä on syötäviä, osa syötäväksi kelpaamattomia ja osa jopa myrkyllisiä. Rekisteröityjä kauppasieneä on kaikkiaan 23 kpl. Niistäkin vain muutamilla on kaupallista merkitystä. Satomäärät vaihtelevat vuosittain suuresti.

Marsi-tiedustelun yhteydessä saadaan satunnaisesti tietoja yleisimpien sienten lisäksi myös muista kauppasienistä. Vuonna 2011 kerättiin myyntiin vähäinen määrä kehnäsientä.

Vuonna 2010 saatiin myyntitietoja kehnäsienestä ja lampaankäävästä. Määrät olivat pieniä. Vuonna 2007 rekisteröitiin uusi kauppasiene tuoksuvalmuska eli matsutake. Samana vuonna siitä saatiin myyntitietoja mutta ei sen jälkeen. Muut sienet-ryhmän myyntimäärä on ollut enimmillään 1,8 tn. Marsi-tiedustelun aikana tämän ryhmän sieniä ovat olleet mm. lampaankääpä, kangastatti, vaalea orakas, keltavalmuska, leppärousku, huhtasieni ja haperot.

Kotitarvepoimijat keräävät syötäväksi myös monia muita kauppasienein kuulumattomia lajeja. Jotkut sienet soveltuvat hyvin suoraan ruoanvalmistukseen, toiset pakastamiseen tai suolattavaksi ja monet sienet kuivattavaksi.

4.4 Luomuluonnonmarjat ja -sienet

Marsi-tiedustelussa on kysytty vuodesta 2000 luomuluonnonmarjojen ja luomuluonnonsienten ostoja. Kyselystä saadut tiedot ovat alla olevassa taulukossa, mutta ne eivät anna oikeata kokonaiskuvaa.

Luonnonmarjojen hinnassa eivät poimijat juuri saa luomulisää. Ostajalle tuotteen markkinointi eteenpäin kuitenkin helpottuu, jos tuote on luomua. Luonnonsienistä ei tälläkään kerralla saatu yhtään tietoa.

Luomukeruualueita on eniten maan pohjoisosissa. Luomukeruualueeksi hyväksytään maasto, jossa ei ole käytetty viimeisten kolmen vuoden aikana kemiallisia lannoitteita eikä kasvinsuojeluaineita. Myös etäisyys teistä on määritelty. Valvonnassa koko ketju, metsänomistajat, tuotteiden ostajat ja jalostajat, sitoutetaan luomu-laatu järjestelmään.

Vuonna 2011 saatiin luomuluonnonmarjatietoja mustikasta, puolukasta, lakasta ja variksenmarjasta. Puolukkamäärä lähes kaksinkertaistui edellisvuodesta ja oli nyt suurin seurantajaksolla 2005-2011. Mustikkamäärä väheni melkein puolella edellisvuodesta. Luomulakkaostot jäivät vähäisiksi heikon sadon johdosta. Myyntiin tullut variksenmarja oli lähes kokonaan luomua.

Taulukko 2. LUOMULUONNONMARJOJEN KAUPPAANTULO VUOSINA 2005-2011

Luonnonmarjat	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
MUSTIKKA							
- kauppantulo, kg	13 000	222 348	896 411	447 449	836 881	1 035 762	667 452
- kilohinta, euroa/kg	1,44	2,18	1,47	1,84	1,33	1,62	2,19
- poimintatulo, euroa	18 700	485 298	1 317 483	822 250	1 114 119	1 681 825	1 464 500
PUOLUKKA							
- kauppantulo, kg	74 000	55 199	327 650	271 043	590 734	1 232 191	2 092 473
- kilohinta, euroa/kg	0,63	0,91	0,91	1,03	1,02	1,28	1,53
- poimintatulo, euroa	60 000	50 279	299 438	277 983	600 755	1 571 239	3 192 388
LAKKA							
- kauppantulo, kg	-	-	-	35 724	1 789	1 340	129
- kilohinta, euroa/kg	-	-	-	7,00	8,31	8,87	10,00
- poimintatulo, euroa	-	-	-	250 068	14 875	11 888	1 290
VARIKSENMARJA							
- kauppantulo, kg	-	-	67 434	-	32 063
- kilohinta, euroa/kg	-	-	1,00	-	0,98
- poimintatulo, euroa	-	-	67 434	-	31 294
TYRNI	-	...	-	-	-	-	-
KARPALO							
- kauppantulo, kg	-	-	4 442	-	-	...	-
- kilohinta, euroa/kg	-	-	2,80	-	-	...	-
- poimintatulo, euroa	-	-	12 424	-	-	...	-

...) vähäinen määrä/tietoa ei julkisteta

4.5 Kotimaisten ja ulkomaalaisten poimijoiden poimintaosuus

Kysymyslomakkeella kysyttiin uutena asiana paljonko marjoja ja sieniä poimitaan kotimaisin voimin ja paljonko ulkomaalaisten voimin. Viime vuosina metsissä ja soilla on ollut paljon ulkomaalaisia poimijoita satokauden aikaan keräämässä pääosin marjoja mutta myös jonkin verran sieniä.

Ulkomaalaisten poimijoiden poimima osuus koko luonnonmarjamyynnistä oli 78 % ja luonnonsienimyynnistä 15 %. Osuudet perustuvat tutkimuksessa mukana olevien marja- ja sienikauppaa harjoittavien yritysten antamiin tietoihin. Osalta yrityksistä ei tietoa saatu. Ulkomaalaisiksi poimijoiksi laskettiin satokauden ajaksi tulleet poimijat, mutta ei täällä vakituisesti asuvia ulkomaalaisia. Tulos osoittaa, että ulkomaalaisten panos varsinkin luonnonmarjojen talteenotossa ja myyntimäärien suuruudessa on merkittävä.

Taulukko 3. KOTIMAISTEN JA ULKOMAALAISTEN POIMIJOIDEN POIMIMA OSUUS KOKO MYYNTIMÄÄRÄSTÄ, %

Tuote	Lappi %	Oulu+ Kainuu %	Itä- Suomi %	Länsi- Suomi %	Koko maa %
Luonnonmarjat					
Kotimaiset poimijat	9	23	24	16	19
Ulkomaalaiset poimijat	90	76	70	81	78
Ei vastattu	1	1	6	3	2
Yhteensä	100	100	100	100	100
Luonnonsienet					
Kotimaiset poimijat	...	77	79	72	79
Ulkomaalaiset poimijat	...	2	17	-	15
Ei vastattu	...	21	4	28	6
Yhteensä	...	100	100	100	100

4.6 Luonnonmarjojen ja -sienten varastointituki

Varastointitukea luonnonmarjoille ja –sienille on maksettu vuodesta 1997 lähtien. Tuen tarkoituksena on edistää kotimaisten marjojen ja sienten talteenottoa ja hyödyntämistä.

Varastoidulle lakalle maksetaan tukea enintään 34 snt/kg, muille marjoille 10 snt/kg ja sienille 42 snt/kg.

Vuonna 2011 varastointitukea maksettiin luonnonmarja- ja sieniyritysten hakemusten mukaan yhteensä 113 595 euroa. Heikosta satovuodesta johtuen euromäärä puoliintui edelliseen vuoteen verrattuna. Hakemuksia tuli 13. Varastoissa olevia hyväksytyjä tuotekiloja oli yhteensä 1,04 milj. kg. Luonnonmarjoista oli määrällisesti eniten mustikkaa 0,50, puolukkaa 0,30, variksenmarjaa 0,20 milj. kg. Lisäksi varastoissa oli pienet määrät lakkaa, mesimarjaa, pihlajanmarjaa, tyrniä ja karpaloa. Sientä oli varastossa 0,02 milj. kg.

Vuonna 2010 varastointitukea maksettiin luonnonmarja- ja –sieniyritysten hakemusten mukaan yhteensä 232 330 euroa. Hakemuksia oli 14. Varastoissa olevia hyväksytyjä tuotekiloja oli yhteensä 2,17 milj. kg. Määrällisesti eniten oli mustikkaa 1,27 milj. kg. Muista luonnonmarjoista puolukkaa oli 0,61, variksenmarjaa 0,21, lakkaa 0,04 ja pihlajanmarjaa 0,02 milj. kg. Lisäksi varastoissa oli pienet määrät karpaloa, tyrniä ja metsävadelmaa. Sienten varastointimäärä oli 0,02 milj. kg.

Taulukko 4. VARASTOINTITUEN JAKO VUOSINA 2003-2011 (enintään euroa/kg)

Tuote	2003-2011 euroa/kg
Puolukka	0,10
Mustikka	0,10
Pihlajanmarja	0,10
Variksenmarja	0,10
Karpalo	0,10
Lakka	0,34
Tyrni	0,10
Juolukka	0,10
Tatit	0,42
Kantarelli	0,42
Rouskut	0,42
Korvasieni	0,42

4.7 Luonnonmarjojen tuonti ja vienti

Raportin lopussa on taulukko Tullihallituksen ulkomaankauppatilaston tuonti- ja vientiluvuista vuosilta 2000-2011. Osa tuotteista kuuluu isompaan ryhmään ja niistä ei selviä tuotekohtaiset tiedot.

Tuoreista luonnonmarjoista on omat tiedot vain mustikasta ja puolukasta. Pakastetuista luonnonmarjoista vain mustikalla on oma nimike. Muut, kuten esim. puolukka, kuuluvat useamman marjan muodostaman tuotenimikkeen alle. Tuonti- ja vientiluvut on tilastoitu kalenterivuositain ja saattavat sisältää edellisen satovuoden eriä.

Taulukko 5. TUONTI JA VIENTI VUOSINA 2010-2011

Luonnonmarjat

(Huom. ne luonnonmarjat, joilla on oma nimike)

2011	TUONTI		VIENTI	
	1000 kg	1000 €	1000 kg	1000 €
Tuoremustikka	111,5	523,9	99,3	391,9
Jäädetytty mustikka (ilman sokeria)	3 896,5	13 737,6	2 873,2	12 021,6
Tuorepuolukka	64,5	180,3	278,7	921,7

2010	TUONTI		VIENTI	
	1000 kg	1000 €	1000 kg	1000 €
Tuoremustikka	518,8	1 695,6	92,0	235,4
Jäädetytty mustikka (ilman sokeria)	1 706,6	4 462,4	4 293,4	12 097,9
Tuorepuolukka	97,2	237,2	0,9	3,1

Lähde: Tullihallitus, Ulkomaankauppatilasto

5 POIMINTATULOT YHTEENSÄ SEKÄ TULOJEN JAKAUTUMINEN SUURALUEITTAIN

Luonnonmarjoista kertyi poimintatuloa yhteensä 21,7 milj. euroa vuonna 2011. Määrä on lähes 8 milj. euroa edellisvuotta suurempi ja jää vain vähän vuoden 1994 huipputuloksesta. Puolukan runsas sato edesauttoi pääsemään näin suuriin tuloihin. Puolukkatulon osuus oli 13,0 milj. euroa, mikä oli 60 % luonnonmarjatuloista. Puolukan kilohinta oli 1,53 euroa ja se kohosi 20 snt kilolta edellisvuoteen verrattuna. Eniten puolukkaa kerättiin Oulun läänissä, mutta myös Länsi-Suomen alueen pohjoisosissa oli hyvä sato. Mustikkasato oli keskimääräistä parempi ja poimintatuloa kertyi 7,5 milj. euroa. Mustikan kilohinta oli 2,41 euroa. Hinta kohosi edellisvuodesta 81 snt kilolta. Lakkasato oli niukka. Poimintatuloa siitä saatiin 1,0 milj. euroa. Muista luonnonmarjoista vain karpalosta saatiin hyvä sato, mutta myyntiin sitä poimitaan yleensä vähän. Tuloja kertyi 126 600 euroa. Myyntitietoja saatiin myös variksenmarjasta, mesimarjasta ja metsävadelmasta, mutta tuloa ne lisäävät vain vähän. Viljellyt luonnonmarjat lasketaan puutarhamarjoiksi, eivätkä ne sisälly tämän tilaston lukuihin. Alueellisesti tarkasteltuna Oulun läänin keräämät tulot olivat 45 % luonnonmarjatuloista.

Vuonna 2010 saatiin luonnonmarjoista poimintatuloa yhteensä 13,9 milj. euroa. Eniten tuloa kerrytti puolukka 8,1 milj. eurolla. Paras sato oli silloin Pohjanmaalla, joka kuuluu Länsi-Suomen alueeseen sekä Oulun ja Lapin lääneissä. Mustikkatulot olivat 4,5 milj. euroa ja pääosa siitä tuli Lapin läänistä. Lakkatulot olivat 1,3 milj. euroa. Itä-Suomessa koko luonnonmarjasato oli niukka. Muista luonnonmarjoista vain variksenmarja, karpalo, mesimarja ja metsävadelma lisäsivät vähän kokonaistuloa. Alueena Lapin läänin osuus oli 49 % koko luonnonmarjatuloista.

Luonnonsienisato oli keskimääräistä parempi. Poimintatuloa luonnonsienistä kertyi yhteensä 2,0 milj. euroa. Eniten euroja keräsi herkkutatti, vaikka myyntimäärä oli enemmän kuin puolet edellisvuotta pienempi. Herkkutattitulot olivat 1,2 milj. euroa. Kaikkien laatuluokkien keskihinnaksi muodostui 3,56 euroa/kg. Haaparouskusato oli runsas ja koska edellinen satovuosi oli heikko, niin sitä poimittiin myös paljon myyntiin. Haaparouskutuloja kertyi 408 000 euroa. Kangarouskujakin poimittiin myyntiin lähes edellisvuoden määrä. Tuloa niistä kertyi 120 000 euroa. Kantarellilla ja suppilovahverolla oli pitkä kasvukausi ja sieniä poimittiin melko paljon. Kantarellitulot olivat 121 900 euroa ja suppilovahverotulot 64 100 euroa. Korvasientä kerättiin myyntiin 45 200 euron edestä. Itä-Suomen osuus luonnonsienituloista oli 89 %.

Vuonna 2010 luonnonsienistä saatiin poimintatuloa yhteensä 2,8 milj. euroa. Herkkutattia tuli runsaasti myyntiin. 2,6 milj. euron herkkutattitulot muodostivat 93 % koko luonnonsienten kokonaistuloksesta. Itä-Suomi, joka on luonnonsientien pääkeruualue, kärsi kuivuudesta ja muita sieniä tuli niukasti. Haaparouskusato jäi vaatimattomaksi. Kangarouskuja sentään tuli myyntiin ja tuloa niistä kertyi 123 100 euroa. Kantarelli- ja suppilovahverosatoakaan ei juuri saatu. Itä-Suomen osuus luonnonsienituloista oli 77 %.

Luonnonmarjoista ja -sienistä kertyi poimintatuloa yhteensä 23,6 milj. euroa. Kokonaistulo kasvoi yli 40 % edelliseen vuoteen verrattuna yltäen 2000-luvun suurimmaksi lukemaksi. Luonnonmarjatulojen osuus oli 92 % kaikista tuloista. Oulun läänin osuus poimintatuloista oli 42 %, Länsi-Suomen 30 %, Itä-Suomen 15 % ja Lapin läänin 13 %. Luonnonmarjoista puolukka keräsi ylivoimaisesti suurimman tulon, 13,0 milj. euroa. Se oli yli puolet koko marja- ja sienituloista. Alueellisesti tarkasteltuna puolukkatuloja kerättiin eniten Oulun läänissä, 7,0 milj. euroa. Länsi-Suomen alueellakin puolukkatulot olivat 4,5 milj. euroa. Mustikkatulot sijoituivat tuotekohtaisesti toiseksi 7,5 milj. eurolla. Eniten mustikkatuloja kerättiin Oulun läänin metsistä. Herkkutattitulot sijoituivat kolmanneksi 1,2 milj. euron tuloksella ennen lakkatuloa, 1,0 milj. euroa.

Vuonna 2010 koko luonnonmarja- ja -sienitulo oli 16,7 milj. euroa. Poimintatulot olivat 2000-luvun suurimmat. Lapin läänin osuus tuloista oli 41 %, Oulun läänin 23 %, Länsi-Suomen 23 % ja Itä-Suomen 13 %. Lapin läänin tuloksen takana oli sekä puolukan että mustikan suuri myyntimäärä. Tuloa puolukasta kertyi 2,9 milj. euroa ja mustikasta 2,8 milj. euroa. Alueellisesti tarkasteltuna puolukka keräsi suurimman tulon 3,2 milj. euroa Länsi-Suomen alueella. Luonnonsienten ykkösalue oli Itä-Suomi, jonka herkkutattitulot tuottivat 2,0 milj. euroa. Tuotekohtaisesti eniten euroja keräsi puolukka 8,1, mustikka 4,5, herkkutatti 2,6 ja lakka 1,3 milj. euroa.

Taulukko 6. LUONNONMARJOJEN JA -SIENTEN POIMINTATULOJEN JAKAUTUMINEN SUURALUEITTAIN VUOSINA 1977-2011

Vuosi	Poiminta- tulot milj. euroa	Lappi %	Oulu ja Kainuu %	Itä-Suomi %	Länsi-Suomi %	Yhteensä %
1977	12,3	15	30	24	31	100
1978	8,1	10	32	31	27	100
1979	8,7	21	43	26	10	100
1980	10,1	20	44	28	8	100
1981	6,6	15	14	40	31	100
1982	9,4	29	64	6	1	100
1983	15,7	44	44	10	2	100
1984	5,9	21	27	16	36	100
1985	10,7	40	35	20	5	100
1986	8,3	21	46	23	10	100
1987	8,2	17	32	27	24	100
1988	16,3	36	38	18	7	100
1989	10,2	25	52	17	6	100
1990	9,9	46	28	15	11	100
1991	14,1	26	36	19	19	100
1992	8,7	25	29	22	24	100
1993	5,1	60	7	11	22	100
1994	23,9	33	44	8	15	100
1995	10,6	27	48	13	12	100
1996	9,5	28	38	14	20	100
1997	11,7	23	50	20	7	100
1998	11,0	20	40	25	15	100
1999	6,6	37	39	10	14	100
2000	8,9	30	32	29	9	100
2001	10,2	37	32	21	10	100
2002	6,2	35	31	18	16	100
2003	11,8	21	29	34	16	100
2004	6,2	52	23	11	14	100
2005	12,9	35	46	8	11	100
2006	12,4	29	53	10	8	100
2007	14,4	41	35	12	12	100
2008	10,8	38	32	20	10	100
2009	10,6	39	29	19	13	100
2010	16,7	41	23	13	23	100
2011	23,6	13	42	15	30	100

**Taulukko 7. LUONNONMARJOJEN JA -SIENTEN POIMINTATULOT
VUOSINA 1980-2011 SEKÄ PROSENTTIOSUUEDT**

VUOSI	LUONNON- MARJOJEN POIMINTATULOT	%	LUONNONSIENTEN POIMINTATULOT	%	YHTEENSÄ
	1000 euroa		1000 euroa		1000 euroa
1980	9 714	97	322	3	10 036
1981	5 933	90	665	10	6 598
1982	8 953	96	413	4	9 366
1983	15 044	96	641	4	15 685
1984	5 315	90	562	10	5 877
1985	9 235	86	1 444	14	10 679
1986	7 513	91	739	9	8 252
1987	7 061	87	1 094	13	8 155
1988	14 347	88	1 959	12	16 306
1989	9 551	94	627	6	10 178
1990	8 758	88	1 144	12	9 902
1991	12 371	88	1 727	12	14 098
1992	7 681	88	1 009	12	8 690
1993	4 578	90	519	10	5 097
1994	22 920	96	996	4	23 916
1995	9 877	93	715	7	10 592
1996	8 772	93	688	7	9 460
1997	10 547	90	1 178	10	11 725
1998	8 713	79	2 292	11	11 005
1999	6 301	95	316	5	6 617
2000	6 456	98	2 414	2	8 870
2001	8 115	91	2 084	9	10 199
2002	5 477	89	710	11	6 187
2003	7 487	63	4 320	37	11 807
2004	5 327	86	903	14	6 230
2005	11 862	92	1 019	8	12 881
2006	11 104	90	1 262	10	12 366
2007	13 315	92	1 108	8	14 423
2008	8 768	81	1 993	19	10 761
2009	8 670	82	1 955	18	10 624
2010	13 919	83	2 751	17	16 670
2011	21 676	92	1 963	8	23 640

Luonnonmarjat: 1977-85 mukana vain mustikka, puolukka ja lakka. 1986 lähtien lisäksi pihlajanmarja, tyrni, variksenmarja, karpalo ja mesimarja. Tuomenmarja (1988-90), katajanmarja (1989-96) ja juolukka (1995) ja metsävadelma (2007)

Luonnonsienet: 1977-85 mukana kantarelli, tatit, rouskut. 1986 lähtien lisäksi korvasieni ja suppilo-vahvero. Vuodesta 1988 mukana mustatorvisieni. Muut sienet (lampaankääpä, orakas, punikkittatti, kangastatti, keltavalmuska, huhtasieni, leppärousku, tuoksuvalmuska ja kehnäsieni)

Taulukko 8. KAUPPAANTULLEIDEN LUONNONMARJOJEN JA -SIENTEN MÄÄRÄT VUOSINA 2001-2011, KG

TUOTE	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
LUONNONMARJAT											
Mustikka	2 923 761	1 221 822	2 216 642	1 401 573	3 110 702	3 339 252	4 928 327	1 746 563	3 015 422	2 779 877	3 102 401
Puolukka	4 465 065	3 288 587	5 443 218	1 506 807	8 544 096	2 437 603	5 887 380	4 041 278	3 678 245	6 057 168	8 528 775
Lakka	358 149	100 090	76 629	198 843	321 200	211 078	37 211	169 930	73 758	152 151	100 364
Pihlajanmarja	0	58 982	0	1 213	1 653	52 181	0	17 986	6 089	0	0
Variksenmarja	258	83 268	0	691	25 021	342	422 014	2 256	32 903	98 395	...
Karpalo	32 707	23 903	25 237	5 149	14 864	17 702	22 570	6 664	10 962	8 754	32 438
Mesimarja	378	984	971	811	3 102	853	399	789	932	266	1 072
Tyrni *)	5 169	19 120	8 576	7 745	6 160	5 931	100	0	0
Metsävadelma (2007)	0	0	0	0	0	0	353	285	1 739	236	87
Juolukka	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
LUONNONSIENET											
Keltavahvero	20 490	7 111	12 055	8 610	16 316	2 625	13 829	9 820	29 194	4 727	19 063
Herkkutatit	274 673	146 965	1 164 933	152 508	180 664	374 684	126 255	356 906	354 284	747 482	336 986
Haaparousku	175 134	25 601	304 437	71 975	99 558	16 891	143 756	49 459	113 886	7 418	204 487
Kangasrousku	79 975	11 397	139 448	26 752	52 741	28 099	28 203	39 643	38 537	91 077	80 048
Karvarousku	0	200	1 742	0	20	0	0	249	1 432	...	768
Suppilovahvero	91 443	10	5 790	71 869	57 173	2 521	7 599	9 451	28 275	2 654	33 054
Korvasieni	28 882	27 270	32 555	23 163	19 254	21 936	32 742	26 874	23 417	1 169	18 551
Mustatorvisieni	445	15	2 337	757	638	0	108	70	326	...	221
Muut sienet	1 340	0	900	0	0	0	32	0	...	659	...

*) ajalla 1997-2006 myös viljelty

6 LAATUSELOSTE

Tilastotietojen relevanssi

Marsi 2010 –julkaisun tilastot kuvaavat luonnonmarjojen ja –sienten kauppantulomääriä vuosittain. Ennen vuotta 2007 julkaisuissa on ollut tiedot myös puutarhamarjoista. Koska Marsi-tutkimusta tehdään otantapohjalta niin tutkimuksella ei saavuteta koko kauppantullutta määrää, mutta se kuvaa hyvin vuosittaista satovaihtelua. Määrien lisäksi tutkimuksen tuloksena saadaan tuotekohtaiset kilohinnat sekä poimintatulot. Tilastosta selviävät tiedot koko maan tasolla ja alueittain, jossa Suomi on jaettu neljään osaan. Alueet ovat Lapin lääni, Oulun lääni, Itä-Suomi ja Länsi-Suomi. Rajat noudattavat maaseutukeskusrajoja, poikkeuksena Keski-Pohjanmaa, joka kuuluu kokonaan Länsi-Suomeen. Marja- ja sienialan yritykset ilmoittavat kauppantulotiedot alueittain sen mukaan, missä marjat ja sienet on poimittu.

Marsi-tutkimuksen tilastot ovat julkisia ja kaikkien tiedoista kiinnostuneiden käytettävissä. Marsi 2005 –raportti julkaistiin Tiken (Maa- ja metsätalousministeriön tietopalvelukeskuksen) julkaisusarjassa. Vuonna 2006 Marsi-raportti siirtyi julkaistavaksi Maa- ja metsätalousministeriön kotisivuilla. Aikaisempina vuosina tilastoja on käytetty mm. luonnontuotealan päätöksenteon pohjana ja hallintoon sekä tutkimus- ja hanketoimintaan. Lisäksi tietoja on käytetty neuvontaan ja opetukseen (keruutuotekoulutus, metsäalan koulut). Kesäaikana tietoja on käytetty osana luonnontuotealan tiedottamista.

Marsi-tutkimuksen tiedot kerättiin Suomen Gallup Elintarviketiedon toimesta marja- ja sienialan yrityksiltä. Tutkimus tehtiin ensimmäisen kerran vuonna 1977 saman yrityksen edeltäjän Pellervo-Seuran Markkinatutkimuslaitoksen toimesta.

Tilastotutkimuksen menetelmäkuvaus

Tutkimuksen otanta perustuu aikaisemmin mukana olleiden marja- ja sienikauppaa harjoittavien yritysten antamiin tietoihin. Otokseen pyritään saamaan tärkeimmät marjojen ja sienten ostajat. Otosta täydennetään vuosittain, koska sekä yritysten toiminnassa että satomäärissä tapahtuu muutoksia ja vaihtelua. Merkittävää ostotoimintaa harjoittavien yritysten etsinnässä on käytetty apuna Arktiset Aromit ry:n laatimaa kunnittaista ostajaluetteloa. Puhelinkyselyn yhteydessä selviää myös uusia alan toimijoita.

Mukanaoleville yrityksille lähetetään kyselylomake kirjeitse. Myöhemmin aloitetaan puhelinkysely niiltä, jotka eivät ole kyselylomaketta palauttaneet. Lähes kaikki otannassa mukana olevat tavoitetaan kyselyn aikana. Lisäotanta tehdään puhelinkyselyinä.

Julkaistujen tietojen oikeellisuus ja tarkkuus

Otannan pohjana ovat marja- ja sienialan yritykset, jotka ovat aiemmin olleet mukana kyselyssä. Otantaa täydennetään vuosittain puhelinkyselyllä. Marsi- tutkimuksen kattavuus vaihtelee tuotekohtaisesti. Tutkimus on otantapohjainen ja vastaaminen perustuu vapaaehtoisuuteen. Lisäksi vuosittaiset vaihtelut satomäärissä vaikuttavat yritysten kiinnostukseen ja ostotoiminnan laajuuteen.

Tutkimusaineistosta on poistettu päällekkäisyydet, koska esim. marja- ja sienierät voivat siirtyä ostajalta toiselle ja näin lukuihin saattaa tulla päällekkäisyyksiä. Samalla kun määrät tuplaantuvat niin hintoihin tulee ostajan palkkio ja alv. Tilaston hinnat ovat ilman alv:a ja ostajan palkkiota.

Useimmilla tuotteilla on järjestäytyntä ostotoimintaa, mutta esim. luonnontyrnin markkinointi on niin erikoistunutta, että sitä on vaikea tavoittaa.

Puuttuvia hintatietoja on korvattu alueellisilla keskihinnoilla. Oulun ja Lapin lääneissä ei kaikilta ostajilta ole saatu tuotekohtaisia tietoja, koska on riittänyt tieto siitä, kenelle tuotteet on myyty eteenpäin. Tämä poikkeus on voitu tehdä siinä tapauksessa, että tiedot ovat sisältyneet tiettyjen ostoyritysten yhteislukuihin. Edellyttäen, että kyseinen ostoyritys on antanut hintatiedot ilman alv:a ja ostopalkkiota. Tuotteina on ollut useimmiten vain mustikka ja puolukka. Suurimmat ostoyritykset saattavat edustaa kymmeniä alihankkijoita.

Julkaistujen tietojen ajantasaisuus ja oikea-aikaisuus

Satovuotta 2011 koskeva kirjekysely lähetettiin yrityksille syyskuussa ja tiedot olivat koossa helmikuun lopussa 2012. Marjojen ja sienten ostotoiminta on pääosin päättynyt vuoden loppuun mennessä. Marsi-raportti ilmestyy vuosittain maaliskuussa.

Tietojen saatavuus ja läpinäkyvyys

Marsi 2011 –raportti julkaistaan MMM:n kotisivuilla. Raportti on suomenkielinen ja sisältää erilaisia aikasarjoja. Aikasarjat ovat eripituisia ja vanhimmat aikasarjat ovat vuodesta 1977. Marsi 2011 –raportti ei sisällä enää puutarhamarjatietoja ja aikasarjat on korvattu uudella aikasarjalla.

Tilastojen vertailukelpoisuus

Tilastojen tietosisältö on pysynyt lähes samana ensimmäisestä tutkimusvuodesta lähtien. Tuotekohtaisista muutoksista on maininta kyseisen taulukon kohdalla.

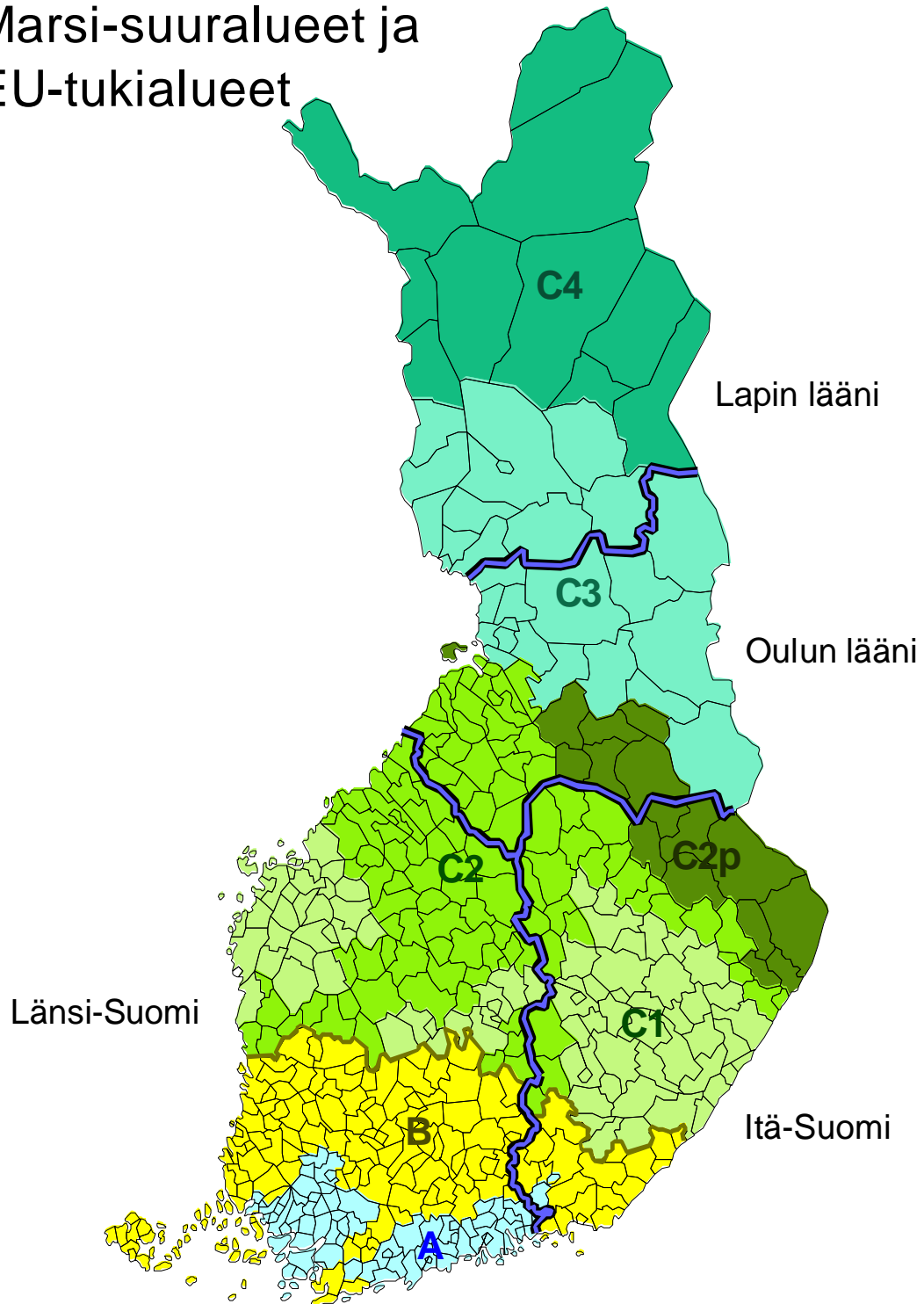
Käsitteitä ja määritelmiä

Symbolit

..	Tietoa ei ole saatu
...	Tietoa ei julkisteta
e	Ennakkotieto

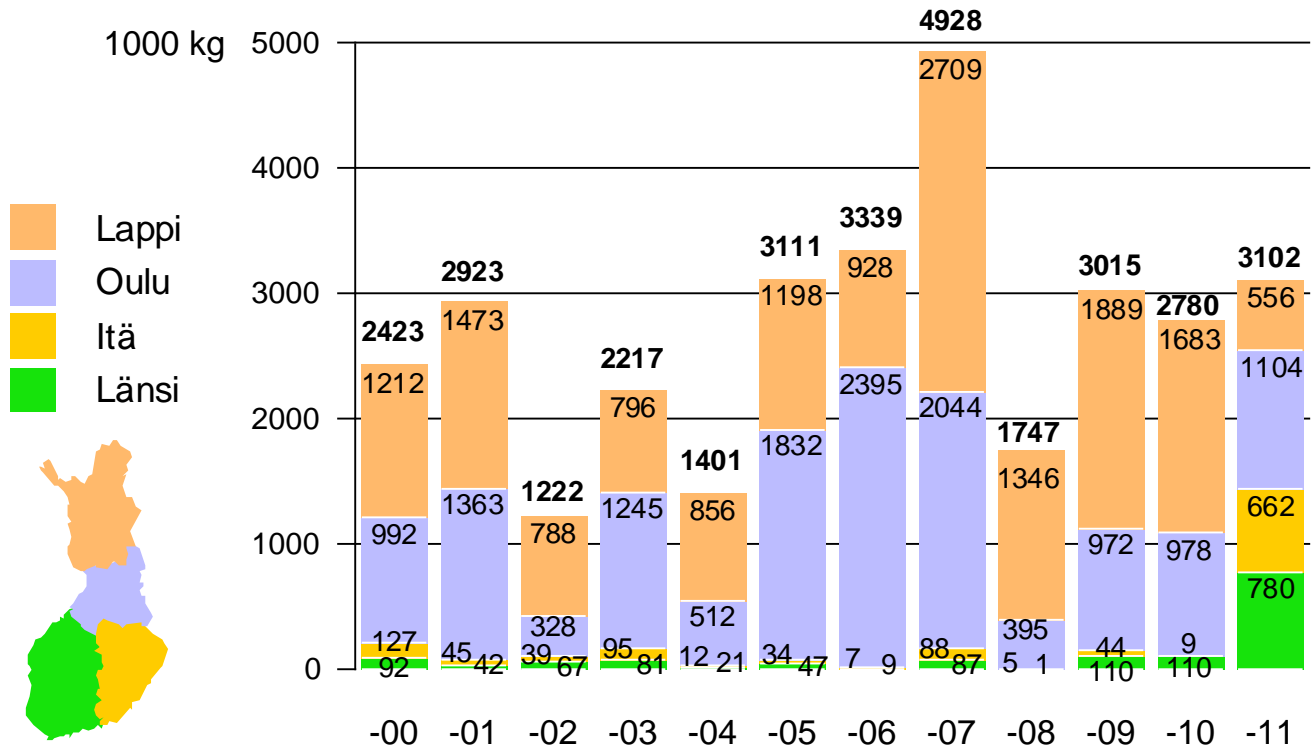
Kuva 1

Marsi-suuralueet ja EU-tukialueet

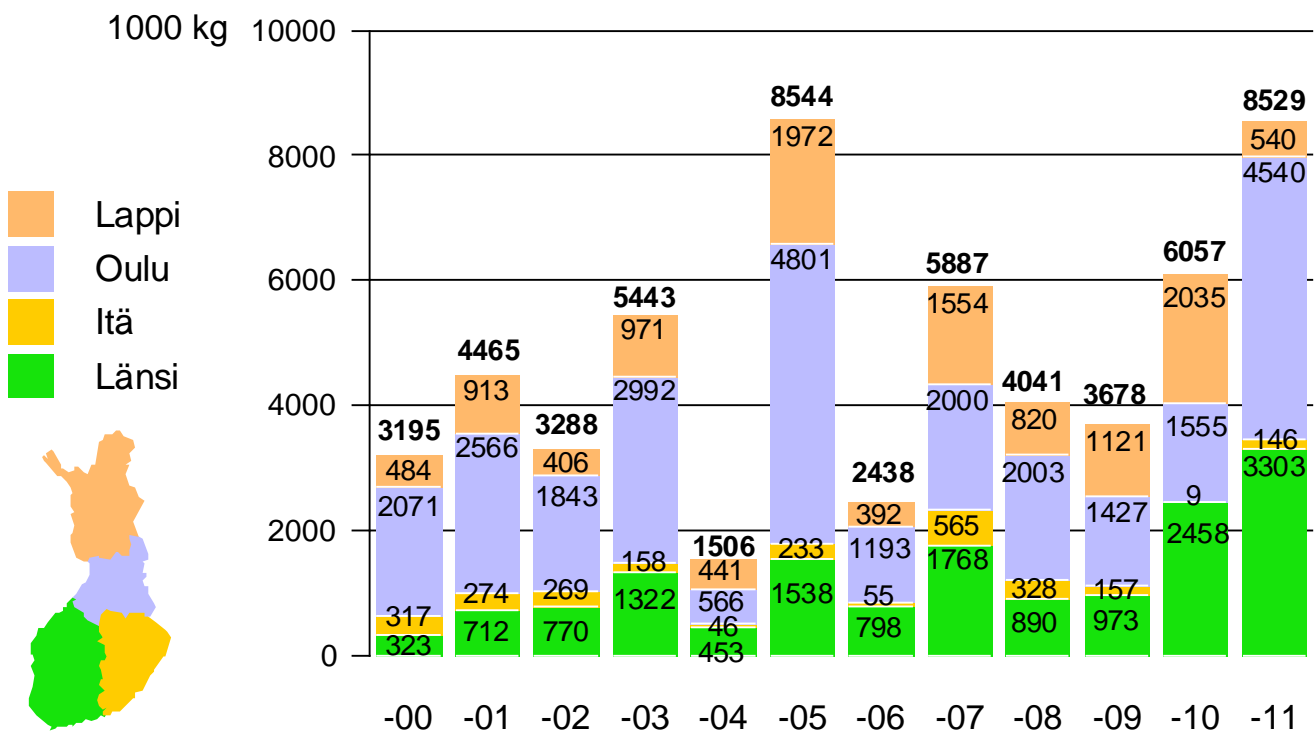

Kuva 2

Mustikan kauppaantulomäärät 2000-2011

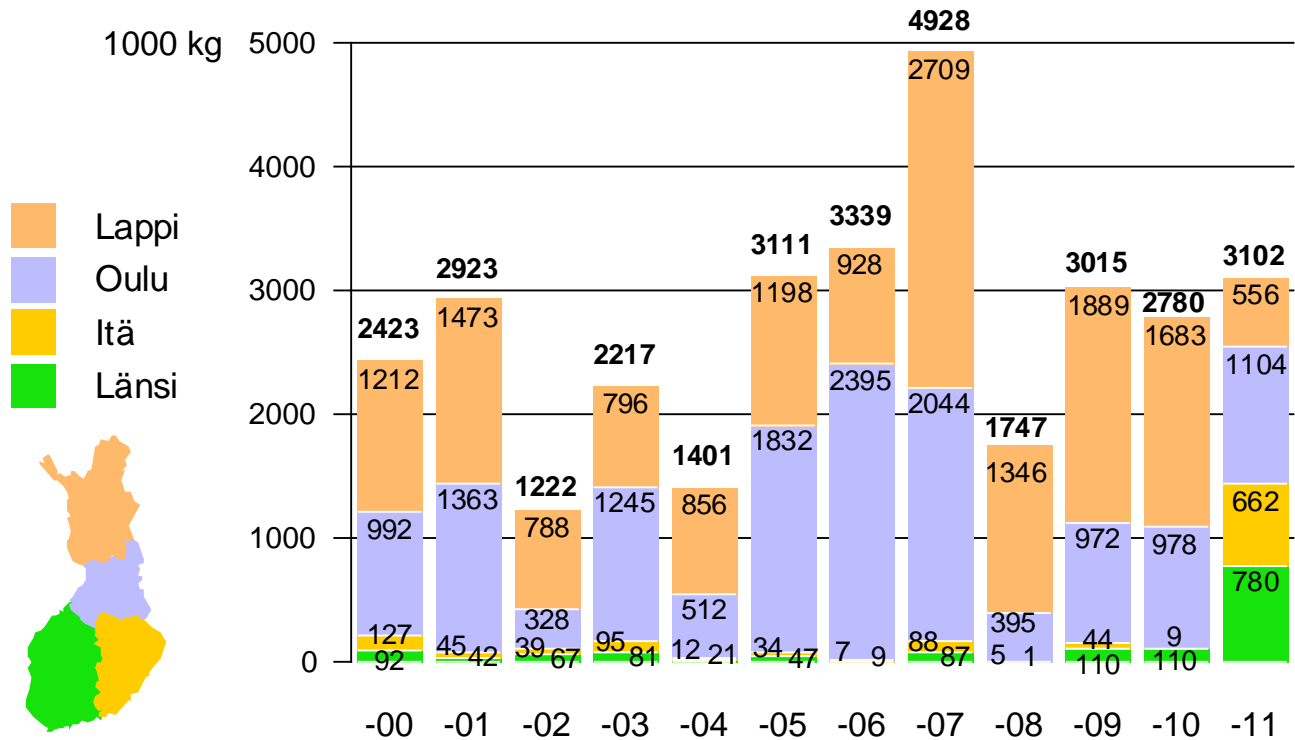

Puolukan kauppaantulomäärät 2000-2011

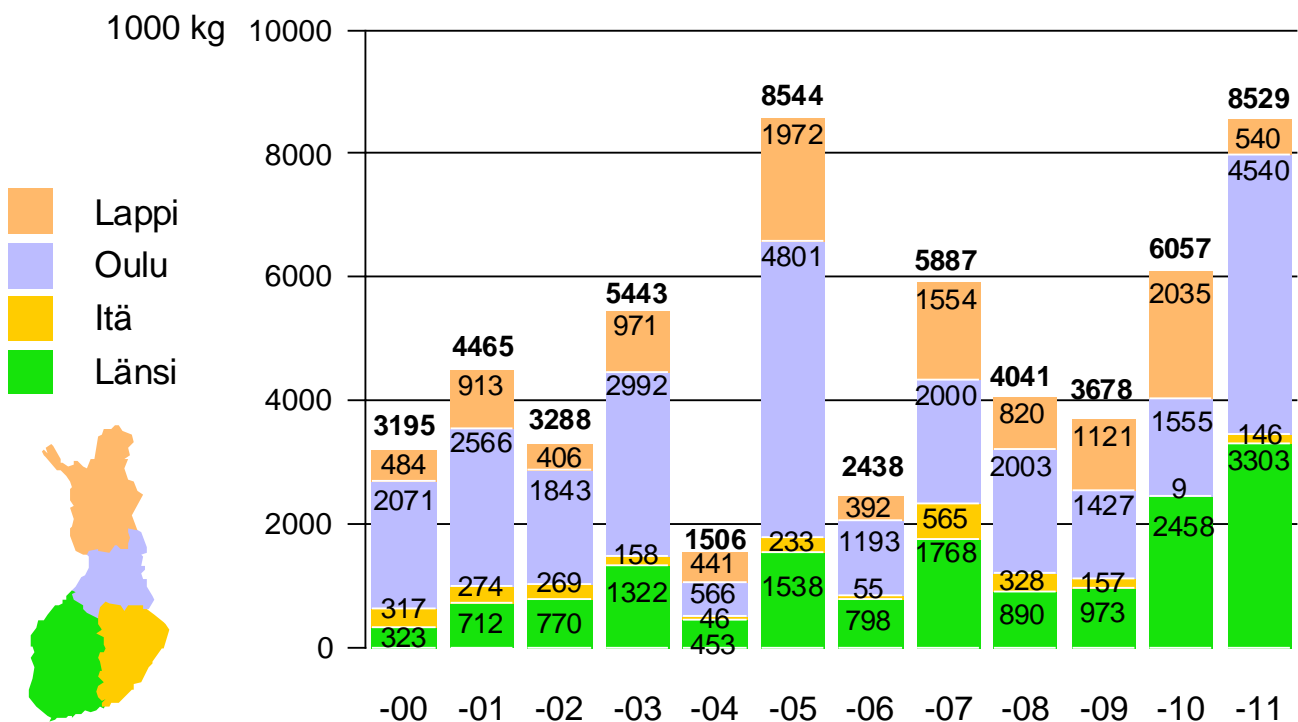

Kuva 2

Mustikan kauppaantulomäärät 2000-2011

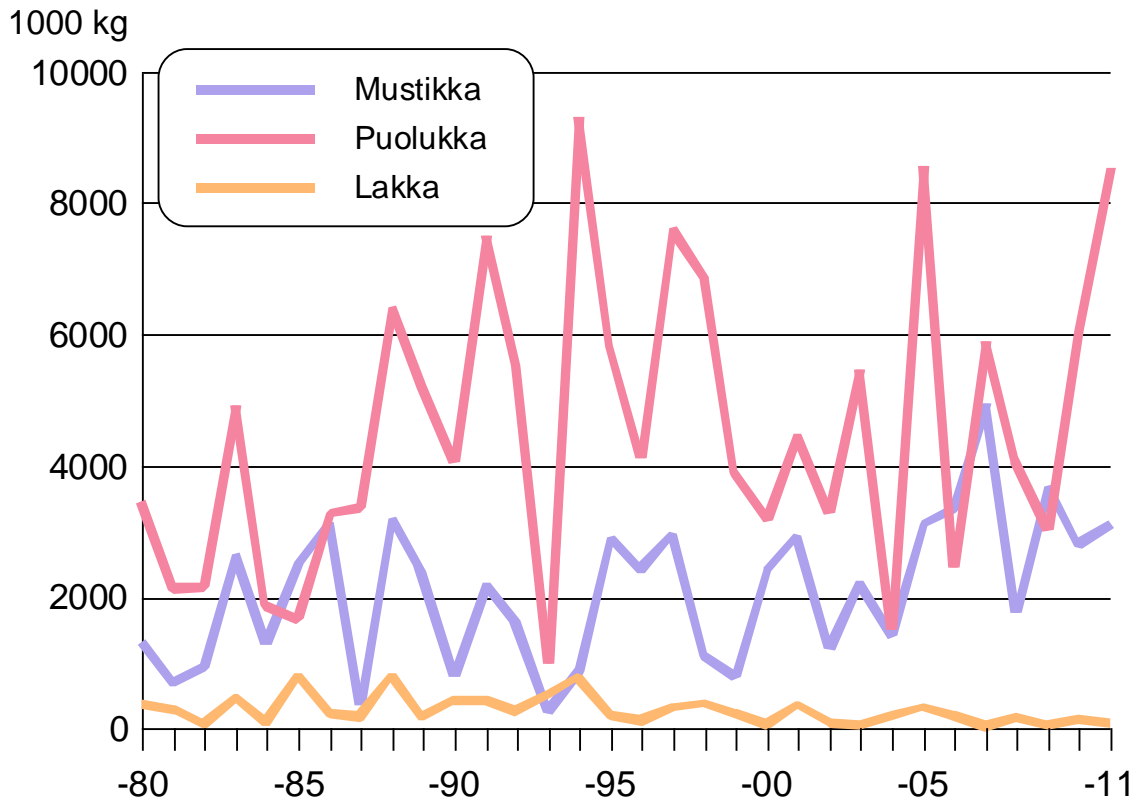

Puolukan kauppaantulomäärät 2000-2011

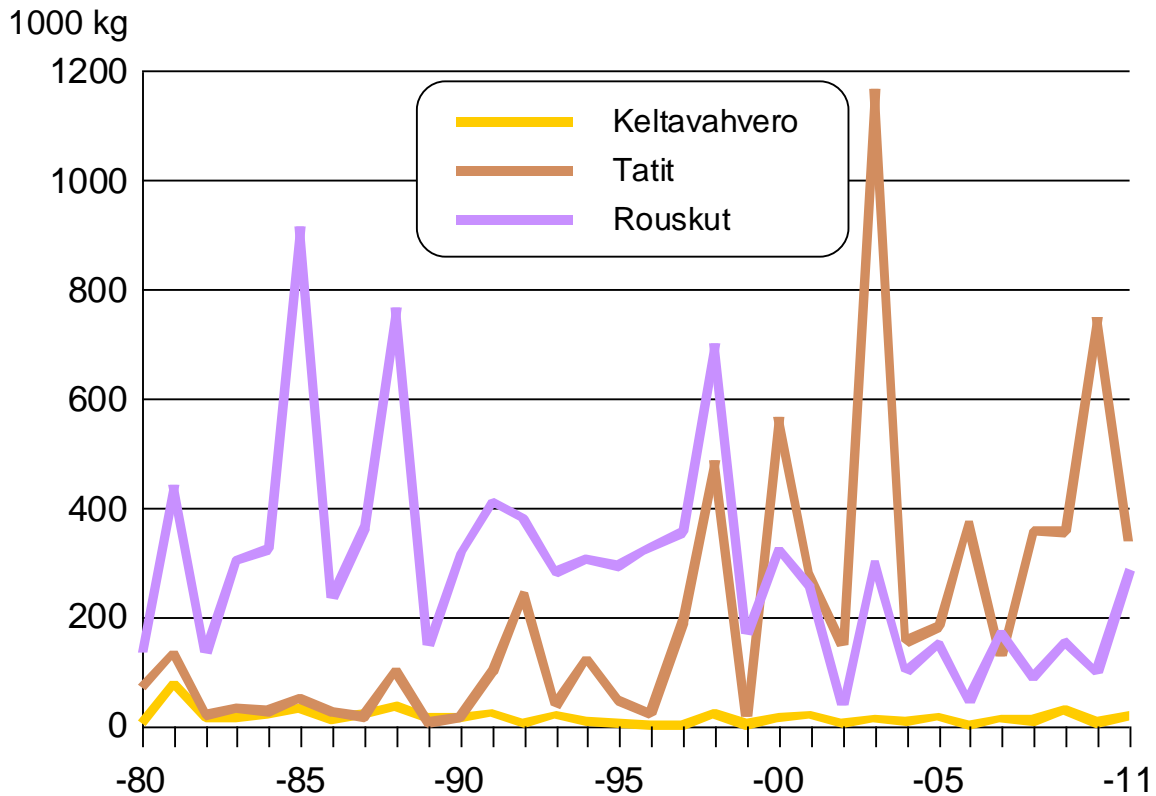

Kuva 4

Luonnonmarjojen kauppantulomäärät 1980-2011

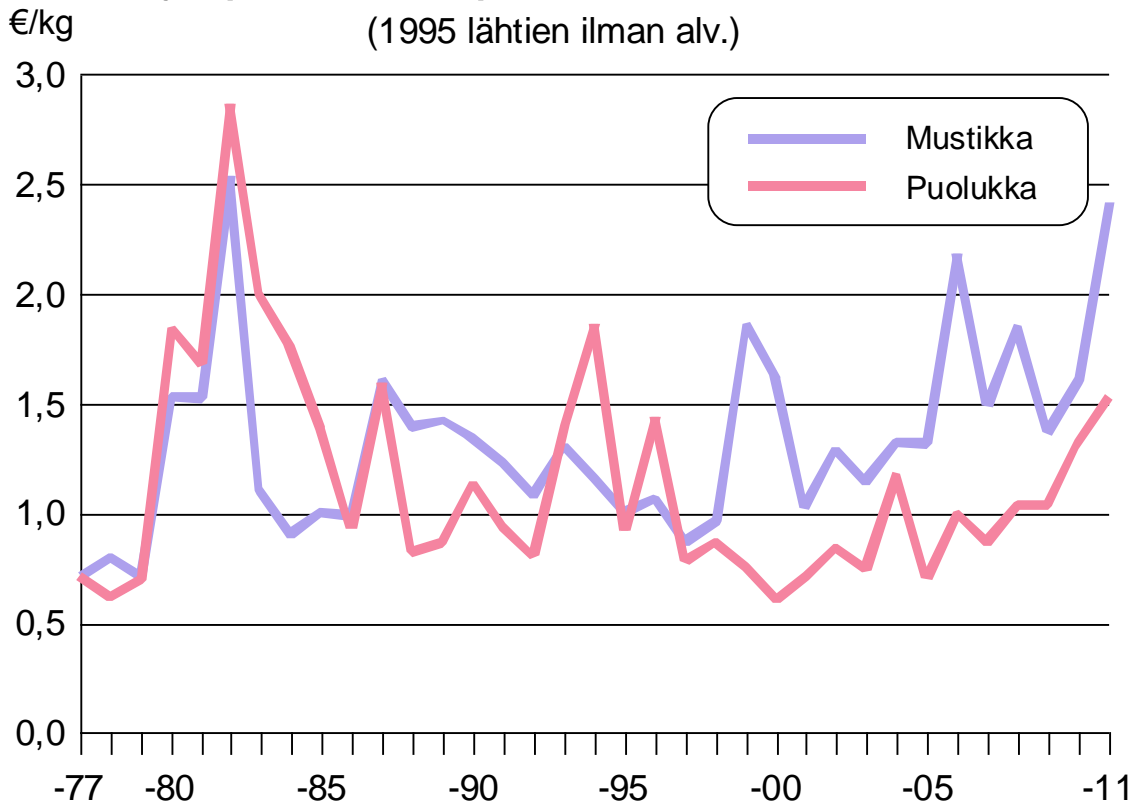

Luonnonsienten kauppantulomäärät 1980-2011

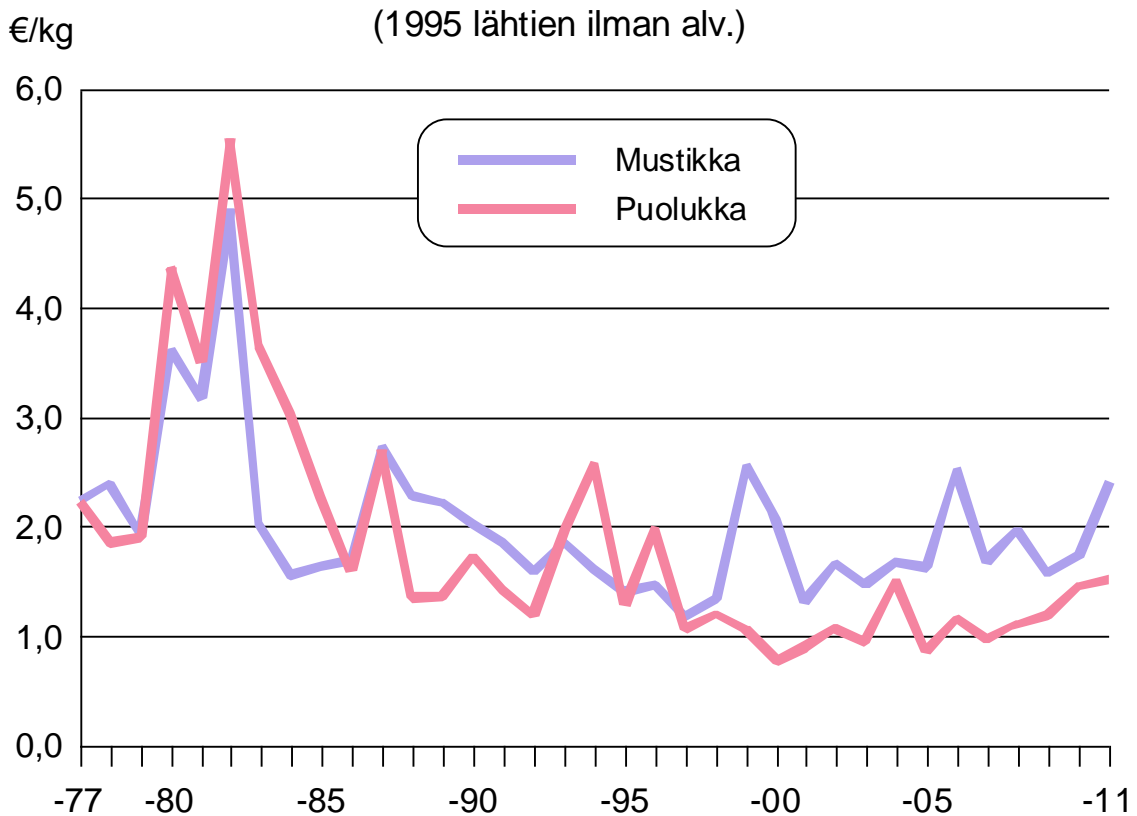
Kuva 5

Mustikan ja puolukan painotetut hinnat 1977-2011

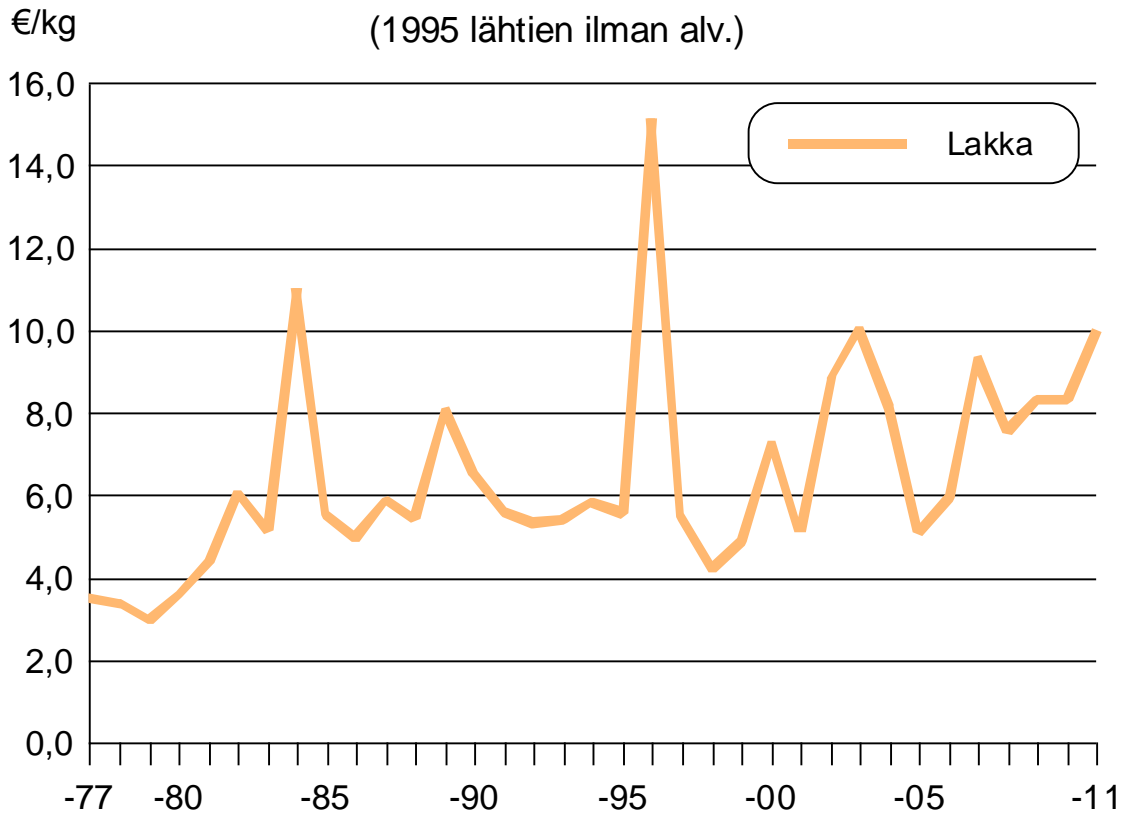
Mustikan ja puolukan keskihinnat 1977-2011

reaalihintoina (=vuoden 2011 hintoina tukkuhintaindeksin mukaan)

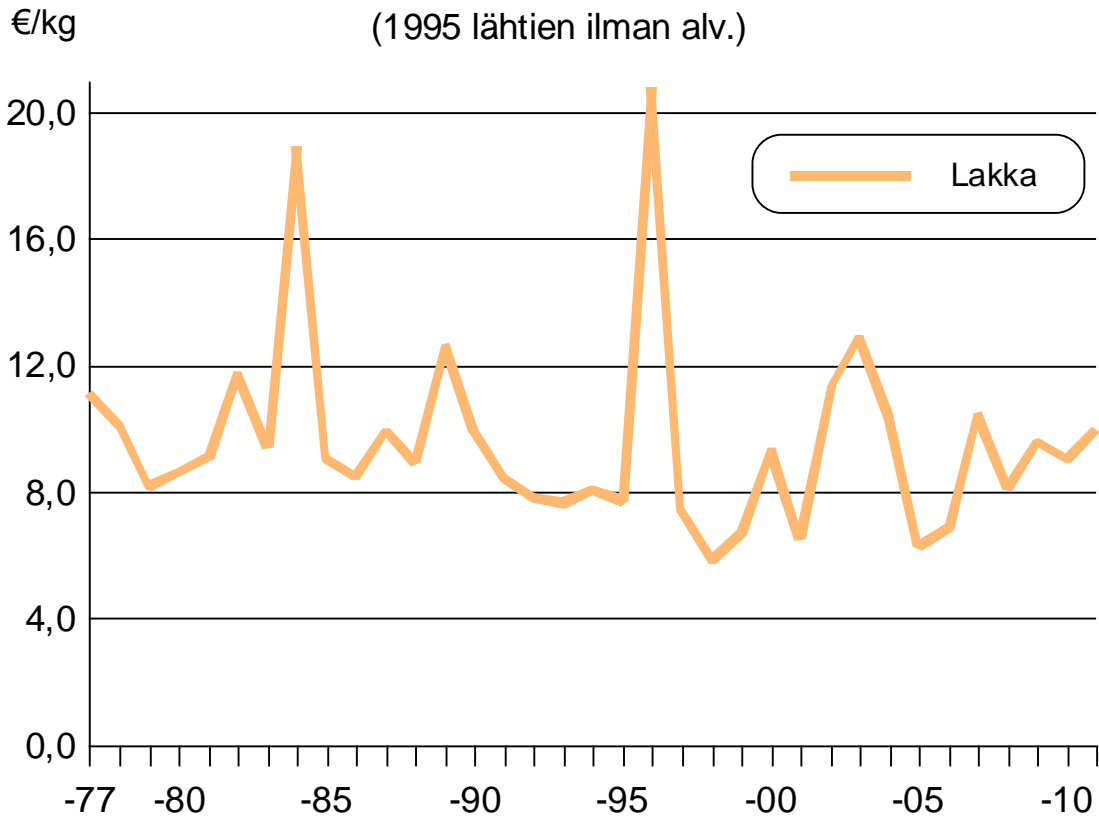
Kuva 6

Lakan painotettu hinta 1977-2011

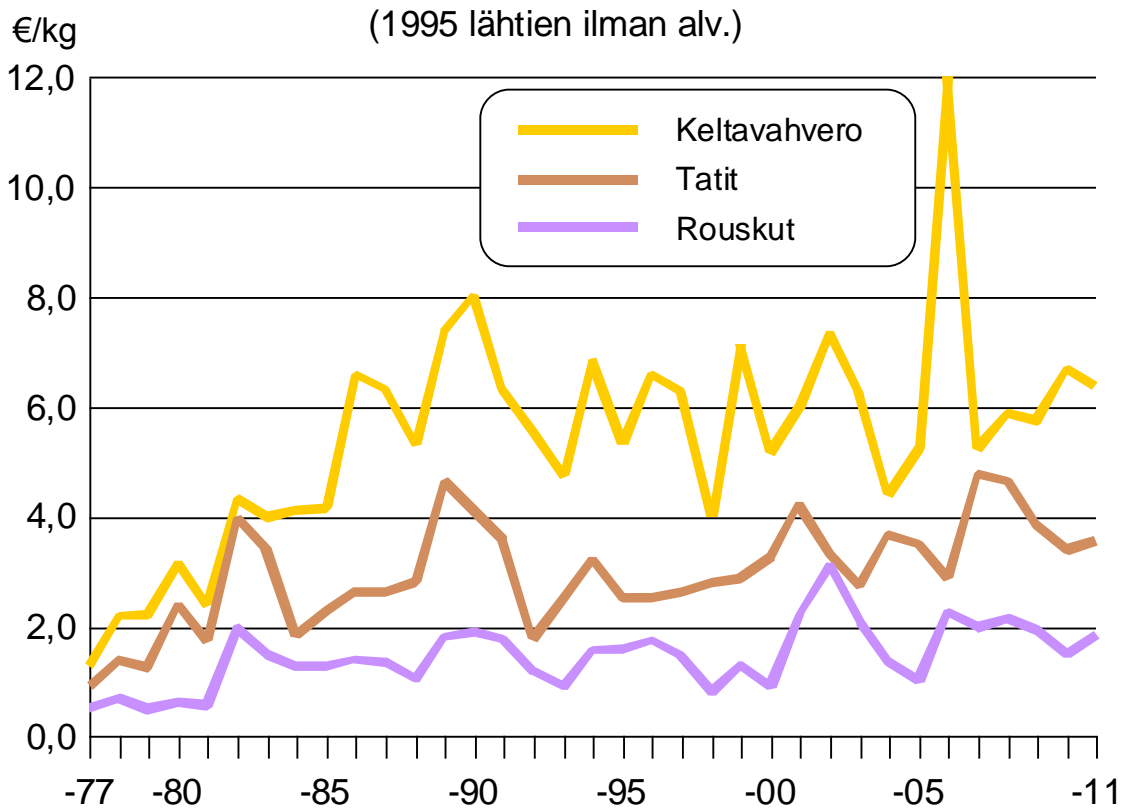
Lakan keskihinta 1977-2011

reaalihintoina (=vuoden 2011 hintoina tukkuhintaindeksin mukaan)

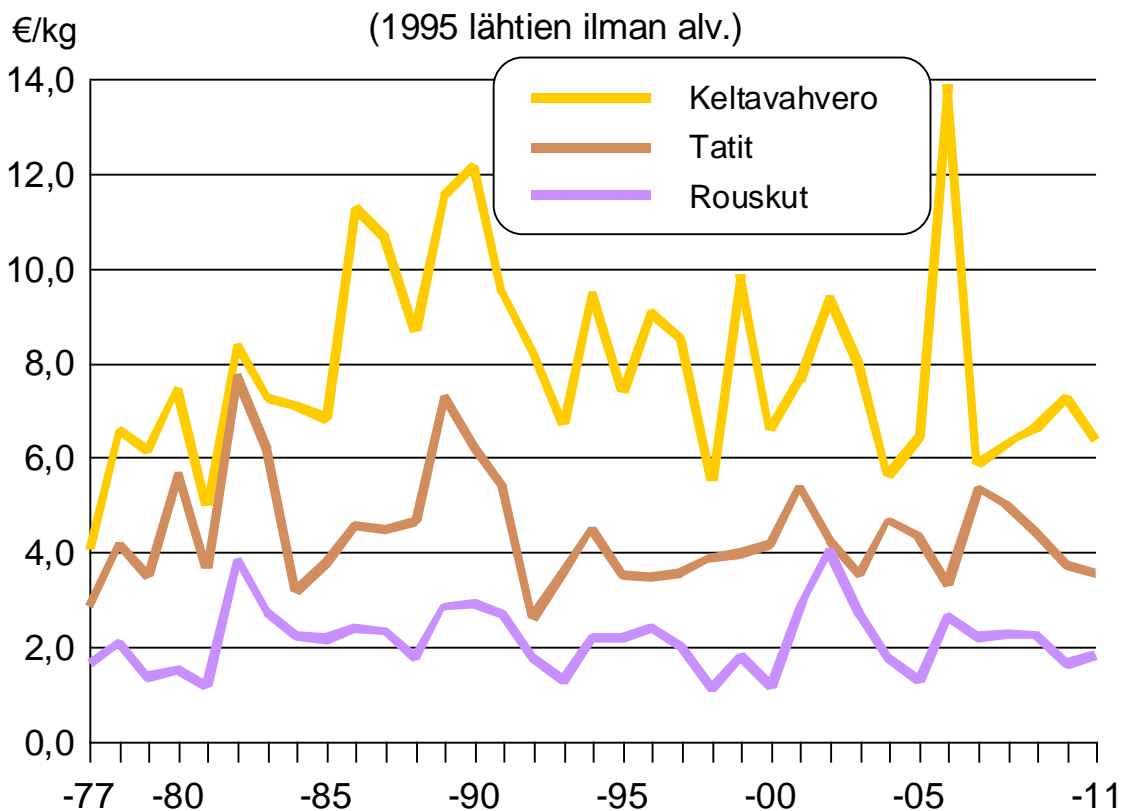
Kuva 7

Luonnonsientien painotetut hinnat 1977-2011

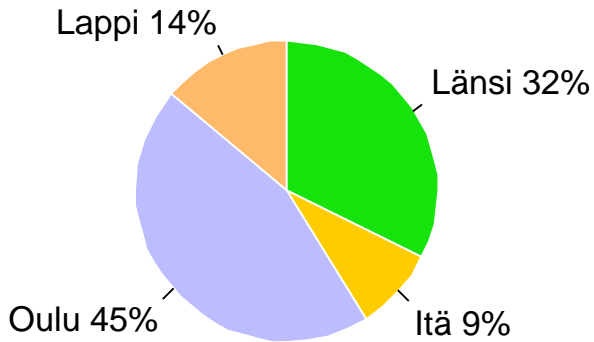
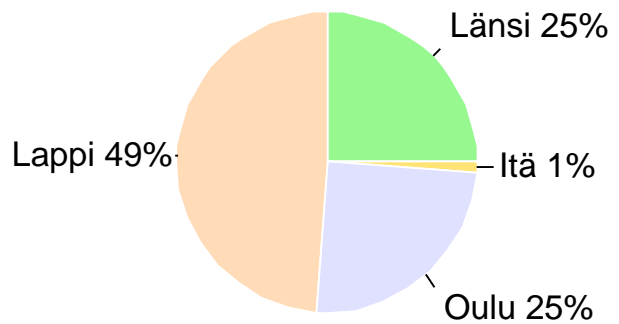
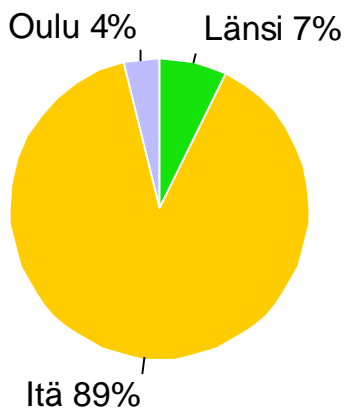
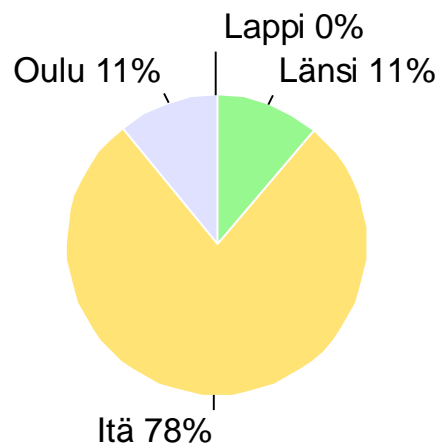
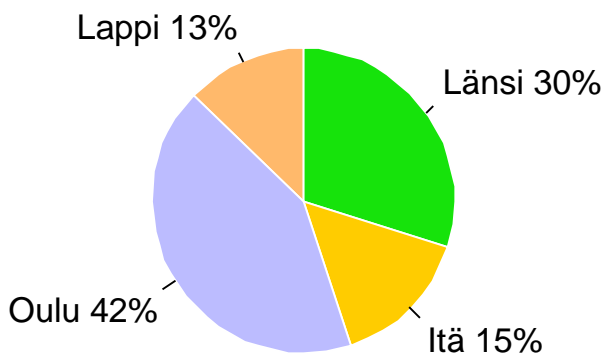
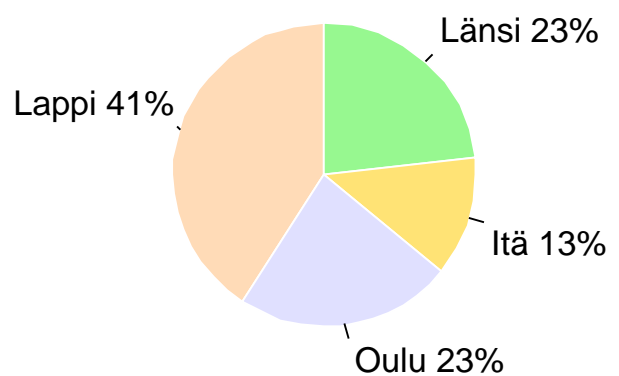

Luonnonsientien keskihinnat 1977-2011

reaalihintoina (=vuoden 2011 hintoina tukkuhintaindeksin mukaan)

Kuva 8

Luonnonmarjojen poimintatulot 2011**Luonnonmarjojen poimintatulot 2010****Luonnonsienten poimintatulot 2011****Luonnonsienten poimintatulot 2010****Luonnonmarjojen ja -sienten poimintatulot 2011****Luonnonmarjojen ja -sienten poimintatulot 2010**

Taulukko 9. LUONNONMARJOJEN JA -SIENIEN KAUPPAANTULOMÄÄRÄT, KILOHINNAT SEKÄ POIMINTATULOT VUONNA 2011
(hinnat ilman alv:a)

	LAPPI			OULU + KAINUU			ITÄ-SUOMI			LÄNSI-SUOMI			KOKO MAA		
	kg	e	e/kg	kg	e	e/kg	kg	e	e/kg	kg	e	e/kg	kg	e	e/kg
LUONNONMARJAT															
Mustikka	556 169	1 382 396	2,49	1 103 686	2 515 657	2,28	662 235	1 624 770	2,45	780 311	1 961 390	2,51	3 102 401	7 484 214	2,41
Puolukka	539 947	832 993	1,54	4 540 000	6 976 922	1,54	145 876	263 328	1,81	3 302 952	4 945 503	1,50	8 528 775	13 018 745	1,53
Lakka	82 565	833 412	10,09	17 438	166 024	9,52	36	534	14,83	325	3 666	11,28	100 364	1 003 636	10,00
Pihlajanmarja	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00
Variksenmarja	0	0	0,00	0	0	0,00
Karpalo	1 425	5 615	3,94	8 644	38 590	4,46	13 916	50 438	3,62	8 453	31 941	3,78	32 438	126 584	3,90
Mesimarja	0	0	0,00	0	0	0,00	1 072	19 568	18,25
Metsävadelma	0	0	0,00	0	0	0,00	87	598	6,87
Tyrni	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00
Juolukka	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00
YHTEENSÄ	1 180 242	3 057 135		5 701 769	9 736 232		823 085	1 940 528		4 092 041	6 942 500		11 797 137	21 676 395	
%		14,1			44,9			9,0			32,0			100,0	
LUONNONSIENET															
Keltavahvero	0	0	0,00	200	2 000	10,00	11 066	57 994	5,24	7 797	61 891	7,94	19 063	121 885	6,39
Herkkutatit	0	0	0,00	24 500	65 415	2,67	312 486	1 135 811	3,63	0	0	0,00	336 986	1 201 226	3,56
Haaparouskut	276	705	2,55	202 589	401 982	1,98	1 560	5 101	3,27	204 487	407 932	1,99
Kangarousku	0	0	0,00	125	313	2,50	63 998	82 993	1,30	15 925	36 673	2,30	80 048	119 979	1,50
Karvarousku	0	0	0,00	768	1 228	1,60
Suppilovahvero	0	0	0,00	20	120	6,00	12 736	28 723	2,26	20 298	35 258	1,74	33 054	64 101	1,94
Korvasieni	0	0	0,00	7 030	17 500	2,49	11 521	27 713	2,41	0	0	0,00	18 551	45 213	2,44
Musta torvisieni	0	0	0,00	0	0	0,00	221	1 282	5,80	0	0	0,00	221	1 282	5,80
Muut sienet	0	0	0,00	0	0	0,00	0	0	0,00
YHTEENSÄ		32 276	86 365		615 065	1 736 965		45 892	139 641		693 295	1 963 115	
%		0,0			4,4			88,5			7,1			100,0	
KAIKKI YHTEENSÄ	1 180 304	3 057 279		5 734 045	9 822 597		1 438 150	3 677 494		4 137 933	7 082 141		12 490 432	23 639 511	
%		12,9			41,6			15,6			30,0			100,0	

Taulukko 10. PUHTAAN SEKÄ ROSKAISEN MUSTIKAN JA PUOLUKAN KILOHINNAT ALUEITTAIN JA KOKO MAASSA VUONNA 2011

	TUOTE	PUHDAS			ROSKAINEN			YHTEENSÄ		
		kg	e	e/kg	kg	e	e/kg	kg	e	e/kg
LAPPI	Mustikka	4 010	14 185	3,54	552 159	1 368 211	2,48	556 169	1 382 396	2,49
	Puolukka	728	1 987	2,73	539 219	831 006	1,54	539 947	832 993	1,54
OULU + KAINUU	Mustikka	3 824	17 434	4,56	1 099 862	2 498 223	2,27	1 103 686	2 515 657	2,28
	Puolukka	28 748	74 150	2,58	4 511 252	6 902 772	1,53	4 540 000	6 976 922	1,54
ITÄ-SUOMI	Mustikka	38 622	128 594	3,33	623 613	1 496 176	2,40	662 235	1 624 770	2,45
	Puolukka	75 001	164 625	2,19	70 875	98 704	1,39	145 876	263 328	1,81
LÄNSI-SUOMI	Mustikka	23 552	89 300	3,79	756 759	1 872 090	2,47	780 311	1 961 390	2,51
	Puolukka	84 407	214 437	2,54	3 218 545	4 731 065	1,47	3 302 952	4 945 503	1,50
KOKO MAA	Mustikka	70 008	249 513	3,56	3 032 393	7 234 701	2,39	3 102 401	7 484 214	2,41
	Puolukka	188 884	455 199	2,41	8 339 891	12 563 547	1,51	8 528 775	13 018 745	1,53

Taulukko 11. LUONNONMARJOJEN KAUPPAANTULOMÄÄRÄT (1000 KG) JA PAINOTETUT KESKIHINNAT SUURALUEITTAIN VUOSINA 2006-2011

MUSTIKKA

	2006		2007		2008		2009		2010		2011	
	1 000 kg	euro/kg	1 000 kg	euro/kg	1 000 kg	euro/kg	1 000 kg	euro/kg	1 000 kg	euro/kg	1 000 kg	euro/kg
LÄNSI-SUOMI	9,0	3,15	86,6	1,63	1,1	2,79	110,4	1,76	109,8	1,88	780,3	2,51
ITÄ-SUOMI	7,5	3,93	88,4	1,83	4,5	4,60	44,1	2,52	8,5	4,06	662,2	2,45
OULU+KAINUU	2 394,6	2,13	2 044,0	1,45	394,9	1,86	971,8	1,37	978,5	1,46	1 103,7	2,28
LAPPI	928,2	2,30	2 709,3	1,51	1 346,1	1,83	1 889,1	1,33	1 683,1	1,65	556,2	2,49
KOKO MAA	3 339,3	2,18	4 928,3	1,49	1 746,6	1,85	3 015,4	1,37	2 779,9	1,60	3 102,4	2,41

PUOLUKKA

	2006		2007		2008		2009		2010		2011	
	1 000 kg	euro/kg	1 000 kg	euro/kg	1 000 kg	euro/kg	1 000 kg	euro/kg	1 000 kg	euro/kg	1 000 kg	euro/kg
LÄNSI-SUOMI	797,6	1,06	1767,8	0,89	890,1	1,07	972,9	1,05	2 457,7	1,30	3 303,0	1,50
ITÄ-SUOMI	54,5	1,85	565,4	0,95	327,9	1,21	157,0	1,29	9,0	3,12	145,9	1,81
OULU+KAINUU	1 193,1	0,92	2 000,1	0,86	2 003,1	1,00	1 427,3	1,02	1 555,4	1,23	4 540,0	1,54
LAPPI	392,3	1,00	1 554,1	0,83	820,2	1,03	1 121,0	1,01	2 035,1	1,44	539,9	1,54
KOKO MAA	2 437,6	1,00	5 887,4	0,87	4 041,3	1,04	3 678,2	1,04	6 057,2	1,33	8 528,8	1,53

LAKKA

	2006		2007		2008		2009		2010		2011	
	1 000 kg	euro/kg	1 000 kg	euro/kg	1 000 kg	euro/kg	1 000 kg	euro/kg	1 000 kg	euro/kg	1 000 kg	euro/kg
LÄNSI-SUOMI	0,0	7,00	0,4	13,00	0,0	0,00	0,0	0,00	0,3	13,33	0,3	11,28
ITÄ-SUOMI	0,6	8,00	4,2	8,00	0,5	8,58	0,2	9,87	1,2	10,46	0,0	14,83
OULU+KAINUU	27,3	5,88	4,6	8,69	77,7	7,21	24,2	8,31	16,5	7,80	17,4	9,52
LAPPI	183,2	5,92	28,1	9,61	91,7	7,86	49,3	8,32	134,1	8,37	82,6	10,09
KOKO MAA	211,1	5,92	37,2	9,35	169,9	7,57	73,8	8,32	152,2	8,33	100,4	10,00

Taulukko 12. LUONNONSIENIEN KAUPPAANTULOMÄÄRÄT (1000 KG) JA PAINOTETUT KESKIHINNAT SUURALUEITTAIN VUOSINA 2006-2011

KELTAVAHVERO

	2006		2007		2008		2009		2010		2011	
	1 000 kg	euro/kg	1 000 kg	euro/kg	1 000 kg	euro/kg	1 000 kg	euro/kg	1 000 kg	euro/kg	1 000 kg	euro/kg
LÄNSI-SUOMI	0,0	0,00	0,1	7,00	0,0	0,00	10,1	6,00	3,7	6,19	7,8	7,94
ITÄ-SUOMI	2,6	11,99	13,7	5,22	9,8	5,88	19,1	5,63	0,9	8,31	11,1	5,24
OULU+KAINUU	0,0	0,00	0,0	9,00	0,0	0,00	0,1	8,00	0,2	9,00	0,2	10,00
LAPPI	0,0	0,00	0,0	0,00	0,0	0,00	0,0	0,00	0,0	0,00	0,0	0,00
KOKO MAA	2,6	11,99	13,8	5,24	9,8	5,88	29,2	5,76	4,7	6,70	19,1	6,39

TATIT

	2006		2007		2008		2009		2010		2011	
	1 000 kg	euro/kg	1 000 kg	euro/kg	1 000 kg	euro/kg	1 000 kg	euro/kg	1 000 kg	euro/kg	1 000 kg	euro/kg
LÄNSI-SUOMI	30,3	2,99	0,0	2,00	0,2	4,00	0,0	0,00	60,0	3,60	0,0	0,00
ITÄ-SUOMI	304,2	2,96	126,2	4,77	331,3	4,73	303,3	4,07	595,3	3,42	312,5	3,63
OULU+KAINUU	40,2	2,16	0,0	0,00	25,3	3,34	51,0	2,49	92,0	3,30	24,5	2,67
LAPPI	0,0	0,00	0,0	0,00	0,0	0,00	0,0	0,00	0,3	3,00	0,0	0,00
KOKO MAA	374,7	2,88	126,3	4,77	356,9	4,63	354,3	3,84	747,5	3,42	337,0	3,56

ROUSKUT

	2006		2007		2008		2009		2010		2011	
	1 000 kg	euro/kg	1 000 kg	euro/kg	1 000 kg	euro/kg	1 000 kg	euro/kg	1 000 kg	euro/kg	1 000 kg	euro/kg
LÄNSI-SUOMI	12,4	2,31	14,8	2,27	21,1	3,01	20,4	1,66	20,2	3,08	17,7	2,39
ITÄ-SUOMI	32,6	2,26	157,1	1,95	68,2	1,88	133,2	1,99	78,0	1,08	267,0	1,82
OULU+KAINUU	0,1	5,00	0,0	0,00	0,0	0,00	0,0	0,00	0,4	2,50	0,5	2,53
LAPPI	0,0	0,00	0,1	2,32	0,0	2,28	0,2	2,30	0,0	0,00	0,1	2,32
KOKO MAA	45,0	2,28	172,0	1,98	89,4	2,15	153,9	1,95	98,6	1,49	285,3	1,85

Taulukko 13. KAUPAN ILMOITTAMAT MARJOJEN JA SIENTEN KAUPPAANTULOMÄÄRÄT SUURALUEITTAIN (TONNIA) JA NIISTÄ MAKSETUT MÄÄRÄT VUOSINA 2002 - 2011

LAPPI	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg
Mustikka	787,9	795,8	856,3	1 198,1	928,2	2 709,3	1 346,1	1 889,1	1 683,1	556,2
Puolukka	406,2	971,2	441,4	1 972,3	392,3	1 554,1	820,2	1 121,0	2 035,1	539,9
Lakka	93,7	74,1	182,9	303,2	183,2	28,1	91,7	49,3	134,1	82,6
Sienet yht.	1,3	2,6	6,9	3,4	10,0	8,5	9,6	10,9	0,3	0,1
Poimintatulo yht.										
1000 euroa 1)	2 106	2 447	3 224	4 429	3 630	5 665	4 052	4 076	6 835	3 049
OULU JA KAINUU										
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg
Mustikka	328,0	1 245,1	511,9	1 832,1	2 394,6	2 044,0	394,9	971,8	978,5	1 103,7
Puolukka	1 843,4	2 992,2	566,2	4 801,4	1 193,1	2 000,1	2 003,1	1 427,3	1 555,4	4 540,0
Lakka	6,0	1,7	13,5	17,5	27,3	4,6	77,7	24,2	16,5	17,4
Sienet yht.	9,6	27,7	37,6	49,3	40,3	0,0	25,3	52,5	93,0	32,3
Poimintatulo yht.										
1000 euroa 1)	1 885	3 449	1 411	5 936	6 440	4 739	3 392	3 119	3 788	9 745
ITÄ-SUOMI										
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg
Mustikka	39,7	94,7	12,1	33,5	7,5	88,4	4,5	44,1	8,5	662,2
Puolukka	269,0	158,3	46,0	232,5	54,5	565,4	327,9	157,0	9,0	145,9
Lakka	0,5	0,8	2,4	0,6	0,6	4,2	0,5	0,2	1,2	0,0
Sienet yht.	204,1	1410,5	207,7	274,6	351,8	324,8	420,1	470,8	675,4	615,1
Poimintatulo yht.										
1000 euroa 1)	1 055	3 989	670	923	1166	1 771	2 204	1 960	2 205	3 626
LÄNSI-SUOMI										
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg
Mustikka	66,2	81,0	21,3	47,0	9,0	86,6	1,1	110,4	109,8	780,3
Puolukka	770,0	1 321,5	453,2	1 537,9	797,6	1 767,8	890,1	972,9	2 457,7	3 303,0
Lakka	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,4	0,0	0,0	0,3	0,3
Sienet yht.	3,6	223,4	103,4	99,0	44,6	19,2	37,4	55,7	86,7	45,9
Poimintatulo yht.										
1000 euroa 1)	882	1 798	857	1 466	999	1 764	1 057	1 376	3 727	7 050
KOKO MAA YHTEENSÄ										
TONNIA										
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg	1 000 kg
Mustikka	1 221,8	2 216,6	1 401,6	3 110,7	3 339,3	4 928,3	1 746,6	3 015,4	2 779,9	3 102,4
Puolukka	3 288,6	5 443,2	1 506,8	8 544,1	2 437,6	5 887,4	4 041,3	3 678,2	6 057,2	8 528,8
Lakka	100,1	76,6	198,8	321,2	211,1	37,2	169,9	73,8	152,2	100,4
Sienet yht.	218,6	1 664,2	355,6	426,4	446,8	352,5	492,5	589,9	855,3	693,3
POIMINTATULO										
Luonnonmarjat ja luonnonsienet										
1000 euroa 1)	5 928	11 683	6 162	12 754	12 235	13 939	10 705	10 530	16 555	23 470

1) POIMINTATULO: Luonnonmarjojen poimintatulot on laskettu nimeltä mainittujen marjojen osalta

Taulukko 14. LUONNONMARJOJEN JA -SIENTEN TUONTI JA VIENTI VUOSINA 2000-2011

TUOREET MARJAT JA HEDELMÄT

		TUONTI		VIENTI	
		kg	1 000 €	kg	1 000 €
08104010	Puolukat				
	2000	242 146	155,2	1 050 047	868,4
	2001	346 153	328,0	1 146 737	1342,5
	2002	544 426	424,3	1 164 512	1384,9
	2003	448 195	328,0	692 241	868,4
	2004	479 755	637,5	1 818	4,2
	2005	502 653	424,6	-	-
	2006	315 418	323,5	7 460	12,3
	2007	277 706	316,0	359 044	420,7
	2008	692 079	1 042,1	8 093	20,9
	2009	1 082 116	1 619,9	2 550	7,3
	2010	97 186	237,2	1 350	5,1
	2011	64 525	180,3	278 736	921,7
08104030	Mustikat				
	2000	163 109	214,4	230 559	410,4
	2001	315 456	366,8	-	-
	2002	389 570	424,0	-	-
	2003	752 887	996,4	80	0,3
	2004	506 108	740,8	-	-
	2005	1 415 223	2 255,2	-	-
	2006	356 459	1 136,9	93 803	231,5
	2007	967 553	2 012,2	453 120	824,9
	2008	979 958	2 809,2	151 336	503,8
	2009	1 200 459	2 441,3	30 325	117,0
	2010	518 839	1 695,6	92 001	235,4
	2011	111 459	523,9	99 264	391,9
08104090	Muut Vaccinium-suvun hedelmät				
	2000	60 131	37,5	14 855	118,6
	2001	179 633	138,1	100	0,8
	2002	89 059	77,9	-	-
	2003	223 518	248,8	914	1,1
	2004	436 188	804,6	28	0,3
	2005	44 419	68,6	-	-
	2006	44 441	72,9	-	-
	2007	26 404	80,1	-	-
	2008	17 942	88,2	62	0,3
	2009	14 501	62,6	4 775	16,2
	2010	4 036	25,3	10	-
	2011	28 168	104,7	50 000	98,0

JÄÄDYTETYT HEDELMÄT JA PÄHKINÄT, KEITTÄMÄTTÖMÄT TAI VEDESSÄ TAI HÖYRYSSÄ KEITETYT, MYÖS LISÄTTYÄ SOKERIA TAI MUUTA MAKEUTUSAINETTA SISÄLTÄVÄT

		TUONTI		VIENTI	
		kg	1 000 €	kg	1 000 €
08119050	Mustikat (ilman sok.)				
	2000	2 026 974	4 533,5	778 275	1 926,6
	2001	842 506	1 126,2	777 362	1 722,1
	2002	1 181 277	1 439,3	1 085 542	1 823,4
	2003	1 496 957	1 847,6	1 106 018	1 907,5
	2004	2 623 989	4 015,4	2 425 313	4 443,0
	2005	2 595 379	4 595,2	4 011 200	8 594,3
	2006	3 683 402	11 220,6	3 275 956	10 625,5
	2007	1 387 893	4 355,8	3 548 434	12 290,8
	2008	1 266 038	3 522,5	4 782 002	15 627,2
	2009	2 928 963	6 871,0	2 005 032	6 479,6
	2010	1 706 567	4 462,4	4 293 414	12 097,9
	2011	3 896 497	13 737,6	2 873 183	12 021,6

Muut metsämarjat sisältyvät ryhmiin (lis sok. ja ilman sok.), eikä marjakohtaisia tietoja saa erikseen ko. tilastosta. (huom. puolukka, lakka, karpalo)

08119095	Muut (ilman sok.) *				
	2000	3 037 445	3 098,9	3 333 758	4 342,1
	2001	3 236 950	3 517,3	3 041 524	3 732,9
	2002	3 620 458	4 565,4	3 005 493	4 120,7
	2003	2 603 445	4 038,1	3 354 655	5 036,6
	2004	3 438 983	6 153,3	4 684 471	7 922,8
	2005	3 113 089	4 861,4	4 286 337	7 583,6
	2006	3 646 105	4 979,2	6 188 835	9 431,6
	2007	3 453 236	5 599,8	4 411 931	7 605,9
	2008	2 634 390	6 024,8	3 839 107	7 226,2
	2009	3 917 411	6 824,5	3 410 794	7 078,1
	2010	2 499 161	4 764,9	3 837 978	7 898,8
	2011	4 001 760	10 625,6	3 928 758	10 950,1

* ei sisällä edellä mainittuja jäädytettyjä tuotteita, eikä kirsikoita ja trooppisia hedelmiä tai pähkinöitä. Mutta sisältää lakat - ruusunmarjat, kvittenit, boysenmarjat, greipin lohkot, kiivit, taatelit ym.

MUUT TUOREET TAI JÄÄDYTETYT KASVIKSET

		TUONTI		VIENTI	
		kg	1 000 €	kg	1 000 €
07095110	Herkkusienet				
	2000	66 804	253,3	2 395	4,0
	2001	112 865	283,9	55 466	133,7
07095100	2002	352 683	638,1	189 281	909,3
	2003	460 089	833,0	174 342	703,8
	2004	365 329	773,2	243 294	851,5
	2005	327 088	666,8	328 670	840,6
	2006	464 182	989,3	205 995	496,5
	2007	680 585	1 620,7	81 622	240,2
	2008	683 691	1 603,4	50 984	174,7
	2009	646 835	1 522,0	27 198	58,8
	2010	886 475	2 134,4	4 927	12,3
	2011	1 077 816	2 635,6	901	7,5
07095130	Kantarellit				
	2000	96 026	257,8	-	-
	2001	122 226	283,2	-	-
07095910	2002	32 422	150,0	-	-
	2003	96 106	457,4	-	-
	2004	-	-	-	-
	2005	17 233	54,1	-	-
	2006	45 811	316,7	5 757	35,1
	2007	65 307	395,1	-	-
	2008	71 516	401,3	1 738	22,0
	2009	35 427	151,0	15 298	202,2
	2010	22 428	138,3	1 593	8,7
	2011	50 228	219,9	360	1,8
07095150	Tatit				
	2000	125	4,4	10 570	61,9
	2001	64 788	126,3	-	-
07095930	2002	-	-	-	-
	2003	-	-	-	-
	2004	-	-	-	-
	2005	-	-	-	-
	2006	9 303	61,6	160	2,5
	2007	14 112	75,5	3 858	45,4
	2008	14 654	91,0	1 856	20,1
	2009	692	1,9	1	0,0
	2010	369	3,8	15	-
	2011	8 280	2,0	-	-

07095190	Muut sienet (ilman multasieniä)				
	2000	236 588	557,5	89 188	789,8
	2001	184 205	427,2	114 571	997,5
07095990	2002	89 198	211,6	69 529	655,1
	2003	30 434	92,3	85 315	790,2
	2004	-	-	93 368	857,9
	2005	28 945	78,6	65 149	575,4
	2006	42 675	105,1	64 286	600,0
	2007	54 387	204,3	47 291	438,0
	2008	159 136	437,2	70 135	746,0
	2009	187 606	478,1	74 003	786,9
	2010	91 492	323,4	87 007	939,6
	2011	128 853	420,7	108 439	812,3

JÄÄDYTETYT KASVIKSET (myös höyryssä tai vedessä keitetyt)

		TUONTI		VIENTI	
		kg	1 000 €	kg	1 000 €
07108061	Agaricus-suvun sienilajit (Herkkusieni)				
	2000	111 396	170,2	-	-
	2001	85 228	138,8	-	-
	2002	107 839	153,3	230	0,4
	2003	119 018	170,2	70	0,1
	2004	94 216	141,0	250	0,5
	2005	31 619	45,9	250	0,5
	2006	43 488	56,9	1 640	2,4
	2007	57 978	80,6	160	0,3
	2008	64 260	78,5	120	0,2
	2009	72 000	88,5	-	-
	2010	66 096	76,3	-	-
	2011	57 212	63,4	-	-
07108069	Muut sienet				
	2000	50 709	70,5	437 727	2 739,1
	2001	75 890	140,9	232 312	1 538,6
	2002	76 490	222,5	118 849	587,0
	2003	138 584	316,6	797 952	5 215,9
	2004	100 571	243,0	154 913	774,6
	2005	82 210	209,0	116 237	693,2
	2006	86 029	211,9	257 167	1 301,0
	2007	100 634	222,6	78 650	499,1
	2008	77 883	236,2	274 223	1 631,2
	2009	46 352	137,1	172 032	1 087,5
	2010	74 427	334,9	481 769	2 762,7
	2011	84 644	396,5	210 696	740,8

KASVIKSET, VÄLIAIKAISESTI (esim. rikkidioksidikaasulla tai suolavedessä, rikkihapoke- tai muussa säilöntäliuoksessa) SÄILÖTTYINÄ, MUTTA SIINÄ TILASSA VÄLITTÖMÄÄN KULUTUKSEEN SOVELTUMATTOMINA

		TUONTI		VIENTI	
		kg	1 000 €	kg	1 000 €
07119040	Agaricus-suvun lajit (Herkkusieni)				
	2000	54 300	76,2	-	-
	2001	80 480	109,2	-	-
07115100	2002	56 852	70,3	-	-
	2003	69 164	59,0	-	-
	2004	97 635	84,7	-	-
	2005	103 675	75,5	-	-
	2006	99 390	102,8	-	-
	2007	71 880	94,1	-	-
	2008	201 780	335,3	-	-
	2009	232 992	347,5	386	13,1
	2010	216 874	330,6	-	-

2011

292 925

433,0

-

-

07119060	Muut kuin Agaricus-suvun lajit				
	2000	191 271	271,8	3 000	6,1
	2001	361 783	518,4	-	-
07115900	2002	399 352	528,4	1 528	2,8
	2003	509 781	480,9	-	-
	2004	327 089	385,2	72	0,5
	2005	269 029	236,1	45	0,2
	2006	368 473	311,9	-	-
	2007	67 116	489,9	48	0,2
	2008	392 607	662,7	-	-
	2009	421 893	452,5	-	-
	2010	452 684	563,9	-	-
	2011	496 939	537,7	1	0,1

KUIVATUT KASVIKSET, MYÖS PALOITELLUT, VIIPALOIDUT, ROUHITUT TAI JAUHETUT, MUTTA EI ENEMPÄÄ VALMISTETUT

		TUONTI		VIENTI	
		kg	1 000 €	kg	1 000 €
07123000	Sienet ja multasienet				
	2000	2 088	59,9	95	2,5
	2001	2 368	38,5	56	2,0
07123100	Agaricus-sukuiset sienet				
	2002	1 152	19,4	50	2,1
	2003	1 274	18,2	164	10,3
	2004	1 541	19,7	165	15,5
	2005	2 531	34,7	102	8,2
	2006	2 604	41,7	98	8,3
	2007	2 174	34,3	196	17,4
	2008	1 935	29,2	126	3,7
	2009	1 990	33,2	386	13,2
	2010	405	10,5	164	8,7
	2011	145	3,5	140	7,7

ETIKAN TAI ETIKKAHAPON AVULLA VALMISTETUT TAI SÄILÖTYT KASVIKSET, HEDELMÄT, PÄHKINÄT JA MUUT SYÖTÄVÄT KASVINOSAT

		TUONTI		VIENTI	
		kg	1 000 €	kg	1 000 €
20019050	Sienet				
	2000	11 949	15,6	440	1,2
	2001	30 273	32,6	-	-
	2002	26 379	29,1	50	0,3
	2003	5 235	10,3	426	0,9
	2004	7 437	16,7	148	0,4
	2005	26 382	33,5	-	-
	2006	9 104	19,2	277	0,9
	2007	3 257	10,7	2 563	13,4
	2008	28 770	18,1	547	3,6
	2009	8 869	56,8	327	1,4
	2010	10 373	38,7	637	2,0
	2011	11 666	61,7	-	-

MUULLA TAVALLA KUIN ETIKAN TAI ETIKKAHAPON AVULLA VALMISTETUT TAI SÄILÖTYT SIENET

		TUONTI		VIENTI	
		kg	1 000 €	kg	1 000 €
20031020	Sienet=Agaricus-suku (Herkkusieni) (väliaik. säilötyt, täysin kypsennetyt)				
	2000	2 727	5,9	151	0,7
	2001	13 261	40,7	1 194	1,5
	2002	-	-	296	0,4
	2003	26 239	40,5	199	0,1
	2004	5 782	7,0	600	3,1
	2005	12 835	25,4	3 779	5,5
	2006	104 303	179,4	2 522	6,2
	2007	72 807	153,9	2 766	5,4
	2008	121 378	269,8	506	1,1
	2009	128 903	315,7	208	0,4
	2010	94 366	224,8	2 017	4,2

39

2011

125 008

277,3

3 603

6,6

		TUONTI		VIENTI	
		kg	1 000 €	kg	1 000 €
20031030	Sienet=Agaricus-suku (Herkkusieni) (muuten kuin väliaik. säil. täysin kyps.)				
	2000	3 268 708	4 143,3	40 794	68,1
	2001	3 232 192	4 302,6	47 552	78,4
	2002	3 155 786	4 061,6	42 835	67,9
	2003	3 250 206	4 046,9	39 648	61,1
	2004	2 831 747	3 648,8	28 216	49,2
	2005	2 848 893	3 584,7	40 619	61,2
	2006	2 463 707	3 515,7	20 880	39,1
	2007	2 239 393	3 790,4	29 989	56,6
	2008	2 372 892	4 530,8	20 861	41,6
	2009	2 242 416	4 440,2	10 682	22,6
	2010	2 124 917	3 876,0	17 187	39,1
	2011	2 069 568	3 588,7	20 199	36,4
20031080	Sienet=paitsi Agaricus-suku				
	2000	12 958	64,8	4 102	11,3
	2001	20 215	76,4	6 752	16,3
20039000	Sienet=paitsi Agaricus ja multasienet				
	2002	18 321	96,4	7 390	20,2
	2003	55 133	203,5	4 360	16,3
	2004	191 169	442,6	3 331	10,8
	2005	185 830	282,6	796	3,4
	2006	112 499	171,5	1 756	5,1
	2007	157 278	437,9	406	1,2
	2008	251 778	581,3	743	2,2
	2009	161 685	522,8	268	0,7
	2010	170 162	547,2	966	3,9
	2011	195 803	644,2	7	0,0

Lähde: Tullihallitus, Ulkomaankauppatilasto